

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Факультет банківського бізнесу
Кафедра банківського менеджменту і обліку

СКАКАЛЬСЬКА Тетяна Віталіївна

**Оцінка інвестиційної привабливості та
кредитоспроможності підприємства**

спеціальність: 072 – Фінанси, банківська справа та страхування
магістерська програма – Банківський менеджмент

Магістерська робота

Виконала студентка групи
ФБМм-21
Т.В.Скакальська

Науковий керівник:
к.е.н., доцент Т.І. Андрушків

Дипломну роботу допущено
до захисту
«__»_____2018 р.

Зав. кафедри банківського
менеджменту та обліку,
д.е.н., професор
Луців Богдан
Любомирович _____

ТЕРНОПІЛЬ - 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	
1.1. Поняття та сутність інвестиційної привабливості підприємства.....	6
1.2. Методичні підходи до оцінки кредитоспроможності підприємства...	15
1.3. Особливості здійснення оцінки інвестиційної привабливості та кредитоспроможності вітчизняних підприємств.....	23
Висновок до розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТА КРЕДИСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	
2.1. Аналіз інвестиційної привабливості та кредитоспроможності на прикладі ДП «Кременецьке лісове господарство».....	33
2.2. Структурно-параметричний аналіз фінансового стану підприємства.....	45
2.3. Прогнозування ймовірності банкрутства підприємства як елемент його фінансової надійності.....	60
Висновок до розділу 2.....	70
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ	
3.1. Міжнародний досвід оцінки банками кредитоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства.....	71
3.2. Напрямки вдосконалення методики оцінки інвестиційної привабливості та кредитоспроможності підприємств.....	80
Висновок до розділу 3.....	86
ВИСНОВКИ.....	88
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	94

ДОДАТКИ.....103

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Розвиток сучасних економічних відносин в Україні сприяє забезпеченню поліпшення позицій у ринковому середовищі підприємств, активізація інвестиційних процесів, а також збільшення попиту на кредитні послуги банків з боку суб'єктів господарювання. Інвестиційна привабливість і кредитоспроможності підприємства відіграє роль ключового елемента, оскільки їх динамічність залежить від можливостей підприємства відповідати умовам потенційних інвесторів і позичальників заради своєї ж власної фінансової безпеки. Очевидно, що особливе місце у кредитоспроможності потенційного позичальника займає оцінка його фінансовий стан. Для кредитора вона означає зменшення ризику втрат через імовірність фінансової кризи у підприємства, тобто вірогідність повернення позики, для боржника – знання платоспроможності і довготривалої фінансової стійкості для розробки та прийняття стратегічних і тактичних рішень щодо забезпечення фінансовими ресурсами подальшого виробництва і реалізації продукції. Отож, актуальність теми дослідження пов'язана також з тим, що ефективна оцінка інвестиційної привабливості і кредитоспроможності клієнта – це одне з найважливіших завдань банківської системи України.

Огляд літератури з теми дослідження. Питання інвестиційної діяльності, оцінки ефективності інвестицій та інвестиційної привабливості досліджували вітчизняні науковці: І.О. Бланк, К.С. Берестовий, Л.М. Борщ, В.П. Галушко, О.І. Гуторов, М.С. Герасимчук, С.О. Гуткевич, М.І. Кісіль, А.В. Бандурін, Л.С. Валінурова, С.М. Воробйова, Г.В. Козаченко, Н.І. Лахметкіна, Т.В. Майорова, О.В. Носова, А.В. Бандурін, Т.В. Пономаренко, О.М. Ястремська та ін.та ін. Але значна частина питань, пов'язаних з дослідженням сутності та оцінки інвестиційної привабливості підприємств, ще залишається не розкритою або потребує удосконалення.

Питання оцінки кредитоспроможності позичальника досліджували такі вітчизняні вчені-економісти: Белих М., Гиляровська Л. Т., Косова Т. Д., Лаврушин О. І., Лагутін В. Д., Лахтіонова Л. А., Олійник О. О., Поезднік А. І., Примостка Л. О., Федоренко В. Г., Хрестинін В. В. Серед зарубіжних вчених слід назвати праці Е. Бріггема, Л. Гапенські, В. О. Лі, В. В. Тена, Г. С. Панової та ін. Однак проблему не можна вважати достатньо вивченою, оскільки й досі в теорії і практиці немає єдиного підходу до визначення системи показників, що комплексно характеризували б кредитоспроможність позичальників.

Метою даної дипломної роботи є теоретичне та практичне обґрунтування, пошук напрямків підвищення інвестиційної привабливості та оцінка кредитоспроможності позичальника, а також розробка шляхів її удосконалення як ефективного інструмента системи кредитних відносин банківських установ з підприємствами-позичальниками.

Завданнями дослідження є:

- узагальнення теоретичних основ оцінки інвестиційної привабливості підприємства та кредитоспроможності позичальника;
- аналіз сучасного стану оцінки інвестиційної привабливості підприємства з точки зору банку;
- дослідження концепції оцінки кредитоспроможності позичальника;
- визначення резервів оцінки інвестиційної привабливості підприємства
- надати шляхи удосконалення оцінки кредитоспроможності позичальника як інструмента системи кредитних відносин.

Об'єктом дослідження є оцінка банком кредитних відносин і інвестиційної діяльності підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні аспекти оцінки кредитоспроможності позичальника та оцінка інвестиційної привабливості підприємства.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використовувалися методи аналізу і синтезу, індукції і дедукції, наукової

абстракції, спостереження і порівняння, порівняльного вертикального й горизонтального аналізу тощо.

Інформаційна база роботи. Статистичну і фактологічну основу дослідження складають закони України, постанови та декрети Кабінету Міністрів України, укази Президента України, нормативні документи Національного банку України, банківських установ, фінансова звітність підприємства, складають матеріали нормативно-законодавчих актів в галузі кредитування, економічні журнали, періодичні видання, спеціальні методичні та наукові матеріали, підручники та посібники, а також спеціалізовані сайти мережі Інтернет.

Наукова новизна роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному вирішенні комплексу питань, пов'язаних з вдосконаленням механізму оцінки інвестиційної привабливості та кредитоспроможності позичальників банків в сучасних умовах.

Практичне значення роботи полягає у тому, що розроблені у ході дослідження підходи, теоретичні узагальнення, висновки та рекомендації можуть бути використані для удосконалення інвестиційних проектів та оцінювання кредитоспроможності позичальників-юридичних осіб в сучасних умовах, подальшому розвитку кредитоспроможності позичальників-підприємств, вдосконаленні кредитних відносин банків з підприємствами при розробленні підходів до оцінки інвестиційної привабливості та кредитоспроможності позичальників.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, переліку використаних джерел і додатків. Повний обсяг роботи – 107 сторінок комп'ютерного тексту, у тому числі 15 таблиць, 11 рисунків, 2 додатків, перелік використаних джерел зі 80 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Поняття і сутність інвестиційної привабливості підприємства

Необхідність і доцільність вкладення фінансових засобів в об'єкт дослідження є певним індикатором, тобто ступенем інвестиційної привабливості, показання якого дозволяють зробити висновки потенційним інвесторам.

До сьогодні досі в науковій літературі не вироблено єдиного підходу до визначення трактування поняття «інвестиційна привабливість» і її взаємозв'язків з конкурентоспроможністю підприємства та його сталим розвитком. Для уточнення «інвестиційної привабливості» як комплексної категорії надасть нам аналіз та проведення теоретичного дослідження даного поняття.

В економічній літературі існує безліч визначень поняття «інвестиційна привабливість».

Наприклад:

1) цедосягнення цілей надійності і своєчасності інвестора на основі здійснення економічних результатів діяльності, у яке вкладаються інвестиції;

2) це наявність об'єктивних і суб'єктивних умов, які викликають або зупиняють процес вкладення інвестицій національної економіки на мезо- і макрорівнях;

3) це стан регіону в певний момент часу, темп його розвитку, що позначається в ході діяльності ;

4) це прибутковість, ліквідності і безризиковість інвестицій регіону;

5) це задоволення інтересів і вимог інвестора відповідного регіону (фінансових, виробничих, організаційних);

Отже, можна говорити про те, що в немає єдиного підходу до визначення дефініції «інвестиційна привабливість підприємства» (ІПП). Кожен із науковців, а такожвітчизняні та зарубіжні дослідники цього питання мають своє бачення щодо дефініції і методів оцінки ІПП, відмінність їхня полягає в аналізі фінансових показників, які повторюються або доповнюють один одного.

Отже, в цьому полягає актуальність все більшого дослідження в рамках сучасного розвитку даного , а також визначення основних переваг і недоліків, які наведено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Підходи до визначення поняття інвестиційної привабливості підприємства

Автори та їх підходи	Переваги підходу	Недоліки підходу
1. На основі фінансового аналізу		
1. Бланк І.О.: «ІПП являє собою аналіз інвестиційної привабливості підприємства на основі фінансових показників таких як: фінансова стійкість, прибутковість, ліквідність активів та оборотність активів»[11].	Зосередження уваги на напрямках інвестування та складових інвестиційної привабливості.	Недостовірність інформації при аналізі фінансових показників, їх розрахунку у часі.
2. Спеціалісти Агентства з питань запобігання банкрутства підприємств визначають «ІПП як розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємств, в	Такий підхід дозволяє оцінити багато аспектів господарської діяльності шляхом розрахунку	Підходу бракує конкретності та чіткості, що суттєво знижує можливість його застосування

Автори та їх підходи	Переваги підходу	Недоліки підходу
якому відтворюються значення показників оцінки майнового стану, фінансової стійкості (платоспроможності), ліквідності активів, прибутковості інвестиційного об'єкта, оцінки ділової активності, оцінки ринкової активності, скориговані відповідно до їхньої вагомості, та інших факторів» [50].	незначної кількості показників, що дають характеристику поточного стану об'єкта та не потребує значних витрат часу на проведення.	практиками.
3. Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П.: «ІПП – це сукупність характеристик фінансово-господарських та управлінської діяльності підприємства, перспектив розвитку та можливостей залучення інвестиційних ресурсів на основі формалізації оціночних методів» [40].	Добре, коли інвестора хвилюють конкретні показники, щоб не тратити кошти та час, оцінюючи психологічний аспект проблеми.	Підхід передбачає однозначну можливість формалізації оціночних методів, що залишає поза увагою психологічний аспект даної проблеми.
4. Мойсеєнко І.П.: «ІПП – це рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних, та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, яке може визначатися чи оцінюватися	Може бути застосований єдиний інтегральний показник.	ІПП оцінює вже кінцевий результат від вкладення коштів інвестора, а не є мірилом ефективності такого вкладення.

Автори та їх підходи	Переваги підходу	Недоліки підходу
значеннями відповідних показників, у т.ч. інтегральної оцінки»[51].		
5. Коваленко Н.В.: «ІПП – інтегрована фінансово-економічна оцінка тієї чи іншої фірми як потенційного об'єкта інвестування» [31].	Такий підхід дозволяє оцінити багато аспектів господарської діяльності шляхом розрахунку незначної кількості показників, що дають характеристику поточного стану об'єкта та не потребує значних витрат часу на проведення.	Недостовірність інформації при аналізі фінансових показників, їх розрахунку у часі.
2. На основі вкладення грошей в цінні папери		
6. Гайдучький А.П.: « ІПП – досягнення мінімального ризику при вкладенні грошей у цінні папери тільки тих підприємств, які є стабільними та забезпечать отримання високого прибутку» [17].	Вкладення грошей у цінні папери дає змогу інвестору контролювати управлінням на підприємстві, отримувати постійний дохід у формі дивідендів .	Українські підприємства не можуть ефективно використовувати інструменти ринку цінних паперів, оскільки цей ринок знаходиться на стадії становлення і є малоефективним.
7. Кулініч Т.В.. «ІПП – це	Можливість	Цей підхід не враховує

Автори та їх підходи	Переваги підходу	Недоліки підходу
надійність отримання прибутку при вкладанні грошей в цінні папери підприємства» [42].	інвестора брати участь в управлінні підприємством.	майбутніх перспектив розвитку суб'єкта господарювання.
3. На основі психологічного аспекту		
8. Пономаренко Т. В. «ІПП – це системна сукупність потенційних можливостей вкладання коштів з метою отримання економічної ефективності у майбутньому як наслідок результатів минулої господарської діяльності потенційного об'єкта інвестування, суб'єктивно оцінювана інвестором»[65].	Потенційна можливість принести великий прибуток.	Підхід не містить зіставлення цілей інвестора зіх можливостями без ризикової реалізації, а такожне враховує ступінь готовності інвестора прийняти на себе цей ризик.
9. Лисенко М.Д.: «ІПП – це доцільність вкладення в нього вільних коштів» [49].	Визначення є найбільш лаконічним.	Залишаються незрозумілими критерії визначення зазначеної доцільності.

Отже, інвестиційна привабливість, з точки зору банку-інвестора це рівень ризику, прибутковості, ліквідності та стійкості певного регіону, галузі чи держави в цілому, а з іншого,це сукупність тих ознак, які зумовлюють попит в економіці на інвестиції. Тому, інвестиційна привабливість підприємства – це

показник за допомогою якого оцінюється та проводиться аналіз фінансового стану об'єкта дослідження.

Існують фактори загальної дії та фактори регіональної (територіальної) дії, які впливають на інвестиційну привабливість.

Перша група факторів характеризується соціально-економічними аспектами, а саме: рівень інфляції, розвиток фінансово-кредитної системи та галузей економіки, функціонування фондового ринку та політичними нормативно-законодавча база інвестування – політичний стан в країні. До другої групи факторів відноситься: галузі економіки регіону, фінансові ресурси, вплив місцевих органів влади на політику інвестицій регіону розвиток дорожньо-транспортної та комерційної інфраструктури [3].

Щоб охарактеризувати інвестиційну привабливість позичальника потрібно виявити такі аспекти: характеристику технічної бази підприємства; місце на ринку; систему управління; номенклатуру продукції; виробничу потужність та її нарощування; структуру витрат та можливість їх зниження; статутний фонд; структуру витрат на виробництво, рівень капітало- та ресурсомісткості виробництва та продукції; обсяг прибутку і доцільне його використання, а також обсяг самофінансування діяльності.

Існують різні фактори які впливають на результат інвестиційна привабливість насамперед це: цілі, які ставлять перед собою інвесторів; виробничо-технічна база та економічний розвиток підприємства; економічного розвитку підприємства у теперішньому часі, у минулому, а також екологічна ситуація, норми законодавства тощо [10].

Комерційні банки, здійснюючи на договірній основі взаємодію з підприємствами являються зацікавленими партнерами. При укладенні договорів кожна із сторін об'єктивно має сприяти успішній діяльності партнера, виходячи зі своїх інтересів. Оскільки, кредит, який надає банк, дає змогу акціонерному товариству провести високоефективні заходи щодо зміцнення його матеріально-технічної бази, сприяє в реалізації продукції, що, в свою чер-

гу, забезпечує своєчасне повернення позики і необхідні банку прибутки. Отож, можна говорити про те, що банк економічно зацікавлений у виконанні своїх зобов'язань перед позичальником, оскільки з цим пов'язана можливість отримання додаткових грошових коштів та інших послуг.

Виходячи з особливостей сучасної діяльності акціонерного товариства, то необхідно наголосити на значному розширенні спектра послуг, які надає банк підприємствам, інвестування через фінансовий та фондовий сектори банки дозволяють здійснювати як шляхом інвестиційного кредитування, так і шляхом операцій з цінними паперами.

Банки здебільшого надають підприємствам кредити виробничого і соціального розвитку довгострокового характеру, які спрямовані на капітальні витрати, на проведення інноваційних заходів, збільшення обсягів виробництва, розширення асортименту та експортної бази, підвищення якості споживчих товарів і платних послуг.

Затрати підприємства на технічне переоснащення, реконструкцію, будівництво, пайова участь у створюванні спільних підприємств і виробництв зазвичай являються об'єктами інвестиційного кредитування. Розмір кредиту визначається з кошторисної повної вартості проекту визначається розмір кредиту, а термін - з урахуванням нормативного строку здійснення заходів і його окупності за проектом [72].

Для здійснення оцінки ІПП в сучасній економічній літературі виокремлюють два підходи. Перший підхід полягає в аналізі фінансового стану суб'єкта господарювання і характеризується сукупністю певних фінансових коефіцієнтів. Другий підхід полягає у більш комплексній оцінці, а саме зумовлений впливом факторів як внутрішніх так і зовнішніх [52].

На сьогоднішній день виділяють дві групи методики оцінки ІПП. Перша – нормативні, в Україні до неї належить Методика інтегральної оцінки ІПП і організацій затверджена у 1998 р. наказом Агентства з запобігання банкрутству. Дана методика здійснює аналіз у такі етапи:

- аналіз фінансового стану об'єкта; виокремлення групових та одиничних показників на основі експертних оцінок;
- визначення ранжированого значення за кожним показником та частки розмаху варіаційної множини;
- розрахунок інтегрального показника ІПП [50].

Математичні моделі дискримінантного аналізу набули теж широкого значення, оскільки застосовуються у міжнародній практиці, зокрема це: модель Альтмана, Таффлера, Ліса, Чессера та ін. Вони мають свої переваги: невелика кількість показників, які показують точність дослідження; забезпечення інтегральної оцінки і порівняння різних об'єктів; доступність інформації для розрахунків, яка знаходиться у формах фінансової звітності; можна не лише оцінити фінансовий стан, а й прогнозувати банкрутство [58].

Точність результату певної моделі показується лише в тих умовах, для яких вони розроблені. За допомогою Z-моделі, її параметрів показується невизначеність фінансового стану підприємства, а процес невизначеності стосовно порівняння коефіцієнтів, які відображають оцінку підприємства. Однорідність й репрезентативність існування подій дають можливість для дискримінантних моделей. Недолік даних методів полягає у тому, що за класичною ймовірністю характеристиці підлягає не окремий об'єкт, а генеральна сукупність, тобто потрібно описувати підприємство, яке оцінюємо за приналежністю до певної групи [71].

Існують також рейтингові методи, які набули широкого значення в оцінці ІПП, вони характеризуються такими параметрами: фінансово-економічний стан, а саме: рентабельність, ефективність фінансових ресурсів, джерел фінансування, економічний потенціал тощо. Оцінка за рейтинговим методом полягає у порівнянні фінансових показників даного об'єкта з фінансовими показниками еталонного. Тому максимальний результат з усіх об'єктів порівняння в реальній ринковій конкуренції можна отримати за рейтинговою оцінкою ІПП.

Не менш вагове значення належить беззбитковому методу, який дає можливість управляти доходами та витратами для одержання бажаних показників беззбиткової діяльності. Показник оцінки ІПП – це величина запасу фінансової міцності, тобто виторг підприємства, який більший за прибутковість. Недолік методу полягає у тому, що не має можливості оцінити кредитоспроможність, ринкову та ділову активність підприємства, тому потребує додаткового оцінювання [13].

Серед авторських методик комплексна оцінка містить:

1) оцінка інвестиційного клімату держави (це показники ВВП, ВНП, інфляція, рівень зайнятості, процентні ставки, валютний курс, вплив фіскальної і монетарної політики на діяльність);

2) оцінка інвестиційної привабливості галузі (якість і кількість розвитку галузі, діловий цикл в економіці, його індикатори, рівень ділової активності);

3) оцінка інвестиційної привабливості підприємства (аналіз фінансового стану певного підприємства за різними показниками в залежності від методу оцінки).

Створення якнайкращих умов для вкладення фінансових ресурсів, які розширюють економічну діяльність і здійснюють вплив щодо зростання доходів на вкладений капітал формує основну мету підвищення ІПП. Досліджуючи дане питання можна говорити про те, що існує безліч методик оцінки ІПП, які відрізняються одна від одної інформаційним забезпеченням, системою показників, цільовим та функціональним призначенням тощо. Слід зазначити на тому, що для оцінки ІПП не потрібно зупинятися на одному методі, адже щоб отримати якісний результат потрібно врахувати різні критерії та підходи, що дасть можливість об'єктивно оцінити ступінь ІПП на перспективу.

Оцінка ІПП в дослідженні повинна відповідати таким вимогам:

– застосовувати показники фінансового аналізу, щоб оцінити фінансово-господарський стан підприємства;

- оцінити фінансовий стан (показники активів та джерел їх формування), а також результативність діяльності (показники доходів, витрат та фінансових результатів);
- використовувати максимально більше абсолютних, відносних та якісних показників оцінки, які доповнюють зазначені групи показників.

1.2. Методологічні підходи до оцінки кредитоспроможності підприємства

Досліджуючи питання про кредитування підприємства банк-кредитор повинен проаналізувати певні критерії, а саме: чи буде доцільним надавати позичку, чи зможе підприємство вчасно повернути кошти, чи сума, яку хоче отримати клієнт є виправданою, вивчити фактори, що можуть спровокувати її неповернення та багато інших питань.

Відповідно до Положення НБУ «Про кредитування» № 186 від 7 травня 2001 р., «кредитоспроможність – це здатність того чи іншого позичальника в повному обсязі та у визначений кредитною угодою строк розрахуватися перед своїми борговими зобов'язаннями»[61]. За словами Нужни І. О. саме фінансовий стан являє собою характерну ознаку кредитоспроможності позичальника [54]. Це пояснюється тим, що позикові кошти будуть ефективно використовуватися, позичальник буде здатним і готовим повернути кредит відповідно до умов кредитного договору. За твердженням Кумурчук Д.І. «кредитоспроможність позичальника» виявляється в правовому забезпеченні та фінансовому стані, в результаті аналізу яких банк ухвалює рішення про початок (розвиток) або припинення кредитних відносин[43]. Основними рисами, які характерні кредитоспроможності позичальника вчені вважають: довіра до позичальника; компетентність, чесність і порядність позичальника; уміння передбачати зміни економічної кон'юнктури і користуватися ними тощо.

Вчені та науковці по-різному трактують своє бачення даного поняття, тому можна слід виділити такі тлумачення (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2

Методичні підходи до визначення сутності поняття «кредитоспроможність»

№	Джерело/Автор	Визначення
1	Белих М.	Кредитоспроможність – спроможність компанії або приватної особи залучати позиковий капітал і в майбутньому належним чином обслуговувати свій борг.
2	Гиляровска Л.Т.	Кредитоспроможність – це можливість економічних суб'єктів ринкової економіки своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями у зв'язку з неминучою необхідністю погашення кредиту.
3	Лаврушин О. І.	Кредитоспроможність трактується як здатність позичальника повністю і в строк розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями (основний борг і відсотки).
4	Лагутін В.Д.	Кредитоспроможність – це спроможність позичальника повністю і своєчасно розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями [6].
5	Лахтіонова Л.А	Кредитоспроможність – це такий фінансовий стан підприємства, який дає змогу отримати кредит і своєчасно повернути його.
6	Примостка Л.О.	Кредитоспроможність – здатність юридичної чи фізичної особи повністю і в зазначені терміни виконати всі умови кредитної угоди.

продовження таблиці 1.2

7	Федоренко В. Г.	Кредитоспроможність – це наявність передумов для одержання позик і спроможність повернути їх.
8	Хрестинін В.В.	Кредитоспроможність – це фінансово-господарський стан, який дає упевненість в ефективному використанні позикових засобів, здатності і готовності позичальника повернути кредит відповідно до умов кредитного договору.
9	Савлук М. І.	Кредитоспроможність — здатність позичальника в повному обсязі у визначеній кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями.
10	Положення про порядок формування та використання банками України резервів для Відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями	Кредитоспроможність – це наявність у боржника (контрагента банку) передумов для проведення кредитної операції і його спроможність повернути борг у повному обсязі та в обумовлені договором строки.

Прихильники інших поглядів вважають, що визначенні кредитоспроможності позичальника пов'язана з його операційної діяльності, оскільки забезпечує притік грошових коштів, зокрема від реалізації продукції, підприємство отримує грошові кошти, щоб мати можливість їх інвестувати, виплачувати нараховані відсотки по залучених кредитах, а інвестиційна та фінансова діяльності, пов'язані з відтоком грошових коштів. За

словами Гуцала І. та Коваленка В.А., кредитоспроможність, пов'язана з ефективним процесом виробництва та реалізації, і платоспроможністю як позичальника, так і його гаранта [23, 34]. Носова О.В. вважає, що «кредитоспроможність» зосереджує свою увагу на інвестиційній привабливості та репутації позичальника, розмірі капіталу, його фінансовій позиції та кредитній історії [53].

Оцінюючи своє дослідження Табачук Г. стверджував, що кредитоспроможність - рух грошових коштів, який забезпечує розвиток позичальника безпосередньо за рахунок власних коштів [70]. Тому кредитоспроможності відображає рух грошових коштів позичальника, який забезпечує як платоспроможність, фінансову незалежність, так і рентабельність, ділову активність підприємства.

Основними умовами, які визначають високу кредитоспроможність позичальників є:

- доходи підприємства (банк аналізує розмір прибутку підприємства для того, щоб виявити можливість сплатити банку відсотків при здійсненні нормальної фінансової діяльності, визначити ступінь ризику підприємства);
- випуск конкурентоспроможної продукції підприємством;
- характеристика якості звітів, що надаються, вчасність розрахунків за раніше отриманими кредитами, відповідальністю та компетентністю керівництва;
- мета використання одержаних ресурсів;
- погашення кредиту (надання гарантій, використання заставного права, аналіз повернення кредиту за рахунок реалізації матеріальних цінностей);
- сума кредитів (аналіз ліквідності балансу, співвідношення між власними та позиченими коштами);
- забезпеченість кредиту, тобто вивчення статусу та положення з точки зору прав банку брати в заставу видану позичку активу позичальника, включаючи також й цінні папери.

Коли банк надає кредит, то неодмінно зустрічається з аналізом кредитоспроможності позичальників. Це є обов'язковою умовою, а результати її аналізу кардинально впливають на умови кредитних угод, а особливо на ефективність кредитної діяльності банку в цілому. Результат цієї оцінки є важливим для позичальника адже від цього залежить, чи буде надано кредит і в якому саме обсязі. Результатом неякісної та недостовірної оцінки кредитоспроможності позичальників може спричинити необхідність зайвого резервування і вплинути на погіршення кредитного портфеля банку. У кращому випадку це зумовить погіршення фінансового стану банку, у гіршому – до банкрутство.

Надійним способом вирішення даної проблеми є розробка і використання обґрунтованої методики, яка дозволить банку реально оцінювати кредитоспроможність позичальників. Проте слід зазначити, що не існує ні єдиної методики, ні єдиного підходу до її побудови.

Метою оцінки кредитоспроможності являється якісна характеристика позичальника, яка визначається банком до вирішення питання про можливість і умови кредитування, здатність і готовність клієнта повернути узяті ним у борг засоби відповідно до умов кредитного договору, а також оцінити обґрунтованість і доцільність кредитних вкладень і подальших відношень у сфері кредитування між банком і позичальником.

Комерційні банки України здійснюють оцінку кредитоспроможності на власних положень та методик, а також методичних рекомендацій Національного банку України. Водночас НБУ не забороняє банкам самостійно встановлювати додаткові критерії аналізу фінансового стану позичальника, що підвищують вимоги до показників з метою адекватної оцінки кредитних ризиків і належного контролю за ними.

Кожен банк розробляє власну систему оцінки, виходячи з особливостей кредитної політики, спеціалізації банку, конкретних умов договору, пріоритетів у роботі, місця на ринку, конкурентоспроможності, стану взаємовідносин із

клієнтами, рівня економічної та політичної стабільності в державі тощо. Перелік елементів кредитоспроможності позичальника і показників, які її характеризують, залежить від цілей аналізу, видів кредиту, стану кредитних відносин банку з конкретним клієнтом, результатів господарсько-фінансової діяльності останнього, а також від наявного забезпечення.

Умовно систему показників кредитоспроможності потенційного позичальника, що використовуються комерційними банками, можна поділити на класифікаційні (статистичні) методи оцінки та комплексний аналіз кредитоспроможності (див. рис. 1.1)[21].

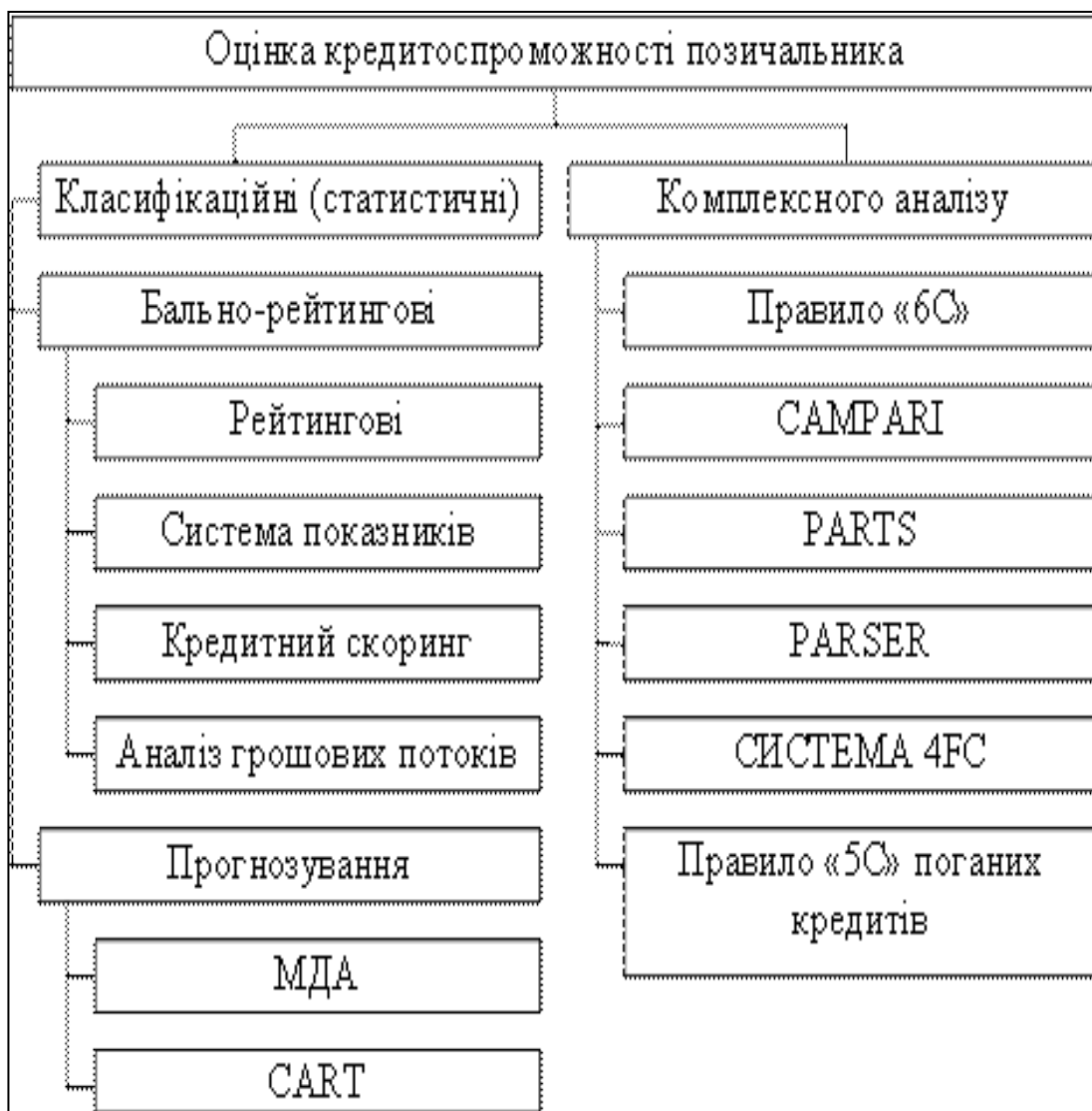

Рис. 1. 1. Методи оцінки кредитоспроможності позичальника

Необхідно зазначити, що кожна з цих методик має свої переваги та недоліки (див. табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Переваги та недоліки методик оцінки кредитоспроможності

Назва методики	Сутність методики	Переваги	Недоліки
Класифікаційні (статистичні методики)	Оцінюються всі показники, які характеризують кредитоспроможність позичальника. Ці показники можуть бути проаналізовані, як в даний момент, так і за певний період (в динаміці).	Широка вживаність та об'єктивність.	Необхідність наявності значного масиву вихідних даних. Метод не враховує слабоформалізовані якісні чинники кредитоспроможності та умов кредитування. Неможливість застосування до умов української економіки.
Комплексного аналізу	Визначається значимість кожного з показників кредитоспроможності позичальника (значимість визначається в балах).	Дозволяє швидко і з мінімальними витратами праці обробити великий обсяг кредитних заявок окремих фізичних осіб, суттєво зменшуючи за рахунок цього рівень операційних банківських витрат, пов'язаних з кредитною діяльністю.	Використання цього методу пов'язане із деякими складностями: бальні системи оцінки кредитоспроможності клієнта повинні бути статистично ретельно вивірені і вони вимагають постійного оновлення інформації, що може бути коштовним для банку. Тому невеликі банки, як правило, не розробляють власних моделей аналізу кредитоспроможності клієнтів через високу вартість їх підготовки і обмежену інформаційну базу. До того ж стандартний характер цих моделей не передбачає врахування специфічних особливостей окремих позичальників.

Отже, кредитоспроможністю характеризується адаптацією до просторово-часових змін та процесом безперервності перетворення капіталу в капітальні блага (готову продукцію, матеріальні ресурси, грошові кошти тощо), що забезпечує інвестиційну привабливість, фінансову стійкість, фінансову безпеку та розвиток позичальника. Від результатів кредитоспроможності залежить, чи отримає позичальник кредит у повному обсязі. Тому банківські установи розробляють різні підходи до оцінки кредитоспроможності клієнтів, причому кожен банк окремо розробляє власну систему потенційного позичальника, досліджуючи напрямки роботи банку, спеціалізації, конкурентоспроможність, рівень економічної та політичної стабільності держави. На погіршення якості кредитного портфеля, фінансового стану чи навіть банкрутства банківської установи впливають: відсутність науково-обґрунтованих методів оцінки кредитоспроможності позичальника і ризик неповернення кредиту, тому мета здійснення оцінки кредитоспроможності позичальника для банківської установи - це уникнення кредитних ризиків від неповернення кредиту, а для позичальника – це отримання кредиту на найбільш вигідних умовах [64].

Кредитоспроможність оцінюється за допомогою використання моделі Альтмана, Таффлера, Ліса, Бівера та ін., які аналізують всі кількісні показники, в динаміці (на основі інформації кредитної історії клієнта) і в статиці (на будь-яку дату). Серед переваг - це класичність, об'єктивність, широка вживаність. Серед недоліків – це те, що вони не беруть до уваги якісні чинники і умови кредитування, а це є важливим для кредитоспроможності позичальника, тому подані моделі потребують наявності більшого обсягу вихідних даних, найголовніше те, що вони не застосовуються в умовах української економіки [8].

В практиці вітчизняних банків застосовують методи, які непогано оцінюють фінансові показники, однак існують проблеми з ефективним використанням якісних характеристик позичальника при оцінці його діяльності,

які не мають кількісного вираження (характеристика бізнесу, ринкова позиція позичальника, ділова репутація та ін.).

Тому необхідно доцільно використати також аналіз зовнішнього середовища за таких напрямків, як галузевий і конкурентний аналіз для проведення якісної оцінки кредитоспроможності, це дасть змогу визначити рівень кредитного ризику операції при дослідженні запропонованого до кредитування заходу.

Оскільки, банки самостійно встановлюють нормативні значення та відповідні бали для кожного показника залежно від його значимості серед інших показників, що можуть свідчити про найбільшу ймовірність виконання позичальником зобов'язань за кредитними операціями. Як показує практика, така ймовірність виконання позичальником зобов'язань за кредитними операціями особливо можлива тільки до підняття банками процентної ставки за кредит, а при підвищенні процентної ставки за кредит банки вдруге не перераховують кредитоспроможність клієнта, яка не завжди відповідає умовам: що загальна сума утримань з доходу позичальника не повинна перевищувати 50 відсотків його доходу, тому можна говорити про те, що комерційні банки самі створюють ризик щодо неповернення позики клієнтом.

1.3. Особливості здійснення оцінки інвестиційної привабливості та кредитоспроможності вітчизняних підприємств

Під час трансформації економічної системи України ваговим аспектом господарсько-правового регулювання розвитку банківського сектору являється правове забезпечення інвестиційних відносин. Важливий вплив на банківську діяльність в сучасних умовах має місце ролі інвестиційних ризиків. Своєчасне попередження ризиків дозволить зменшити неминучі втрати або уникнути, які виникають в банківській інвестиційній діяльності. Банківська установа повинна правильно оцінювати інвестиційні ризики, які вона здатна на себе взяти і з

якими вона здатна впоратись.Черезневисоку конкурентоспроможність товаровиробників на зовнішньому та внутрішньому ринках вітчизняні підприємства не характеризуються привабливістю для банку-інвестора, але якщо впроваджувати інновації та забезпечити перспективу довгострокового розвитку. З огляду банку, привабливими є прибуткові, конкурентоздатні сфери, які є з найменшим терміном окупності, не вимагають великих капіталовкладень. Однак існують певні перешкоди входження інноваційного розвитку в економіку України, зокрема: бюрократія, нестабільність вітчизняного законодавства, застаріла матеріально-технічна база, низький рівень ділової та професійної кваліфікації тощо. Впровадження інвестицій на українських підприємствах вимагає значних інвестиційних вливань, що потребує підвищення обґрунтованої оцінки об'єктів інвестування, а саме: виробничого потенціалу, галузевої приналежності, фінансового стану, менеджменту, інтересів інвестиційного процесу, перспектив розвитку підприємства щодо спроможності підвищення ефективності інтеграції національної економіки у світове господарство [17]. Проаналізувавши дані підходи оцінки ІПП, можна виділити їх напрямки:

- 1) підхід, що ґрунтується на аналізі фінансових показників діяльності підприємства;
- 2) комплексний підхід (не заперечуючи необхідності проведення фінансового аналізу, враховує інші аспекти функціонування суб'єкта господарювання та оцінює підприємство різнопланово);
- 3) ринковий підхід (ґрунтується на оцінці привабливості цінних паперів компанії та аналізі показників фондового ринку);
- 4) вартісний підхід, полягає у зростанні вартості підприємства.

Найпоширенішим, зручним та простим є підхід, який використовує банк ґрунтується на аналізі фінансового стану підприємства, він є легким у застосуванні, не потребує збору додаткової інформації, яка не міститься у звітності, здатен комплексно оцінити теперішній фінансове стан підприємства,

але такий аналіз не є достатнім адже, не відображає перспектив розвитку та резервів покращення результатів діяльності [39].

Комплексні методики більш ширше оцінюють ІПП, враховуючи перспективи розвитку об'єкта інвестування, однак потребують аналізу різнопланових чинників, які не завжди мають числове вираження, так Н.В., Коваленко стверджує, що спершу банк буде аналізувати виробничу базу підприємства, її стан, наявність устаткування, сучасність технологій є одними з головних чинників інвестиційної привабливості, фінансовий стан та показники ефективності. Однак на практиці поширеним є те, що банк-інвестор вкладає кошти у збиткове підприємство із застарілими технологіями, устаткуванням, основними фондами. Основною причиною такого рішення є перспективність ринку, імідж, бренд підприємства, соціальна, екологічна та суспільна значущість тощо [33].

Банківська установа, при наявності своїх можливостей повинна брати на себе тільки ті ризики, з якими він може справитися, знати свої можливості і оскільки повністю ризики усунути неможливо. На практиці банківські установи використовуються різні методи контролю за інвестиційними ризиками, які поділяються на: традиційні методи – це встановлення лімітів, резервування, розподіл ризиків і збитків, хеджування, диверсифікація ; нові - це математичні методи оптимізації, нормативи Центрального банку щодо банківського інвестування. Однією з важливих проблем управління банківськими інвестиційними ризиками є розподіл відповідальності за контролем над ними та визначення пріоритетності ухвалення рішень щодо управління цими ризиками. За твердженням Л.С . Валинурової існують дві загальновизнані концепції оцінки інвестиційного ризику: аналіз чутливості кон'юнктури ринку (розрахунок розмаху варіації дохідності, враховуючи найкращий та найгірший варіанти) та аналіз вірогідного розподілення дохідності (побудова вірогідного розподілу значень дохідності та вирахуванні стандартного відхилення від середньої дохідності й коефіцієнта варіації, яке, власне, і показує рівень ризику

інвестицій)[41].Щоб мінімізувати загальний ризик інвестування банки попередньо мають сформувати портфель інвестиційних пропозицій, принцип якого полягає в оптимальному розподілі ресурсів за типом цінних паперів, які потрібно ранжувати за ступенем ризику та дохідності. Головним завданням банківського інвестиційного менеджменту є вибір наявних альтернативних варіантів ефективної інвестиційної стратегії—найвигідніший спосіб розміщення банківських ресурсів, що дає змогу одержати максимальний дохід при забезпеченні прийняттого рівня ризику. Дохідність конкретної інвестиційної операції комерційного банку прямо залежить від ризику її. Для того,щоб забезпечити контроль за інвестиційною діяльністю банків і обмежити інвестиційний ризик НБУ встановив нормативи інвестування, а саме: (Н11) норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою і (Н12) норматив загальної суми інвестування. Банки повинні також взяти до уваги при проведенні конкретних інвестиційних операцій специфіку вітчизняної фінансової системи, яка залежить від законодавчої і нормативної бази та характеризується зазвичай короткостроковим характером інвестування, багаторазовими змінами ролі, прав та обов'язків як учасників фондового ринку, так і органів державного контролю та нагляду, нестабільністю макроекономічної ситуації у середньо-та довгостроковому періодах. У зв'язку з цим, необхідно критичнопроаналізувати аргументи щодо позитивної ролі технологічних нововведень у диверсифікації капіталів і зниженні ризиків надання фінансово-інвестиційних послуг. В умовах зниження цін на сучасні технології та обладнання відбувається скорочення порогового рівня масштабів бізнесу, за яким стає рентабельним їх впровадження. Внаслідок цього доступ до технологій, а отже, і до розширення операцій на нових ринках, отримують дрібні і середні банківські установи. Все це збільшує конкуренцію на ринках фінансово-інвестиційних послуг і забезпечує диверсифікацію капіталів споживачів послуг. Та головним питанням у цьому випадку є не стільки абсолютний розмір інвестицій у нові сфери фінансових послуг, скільки

ефективність їх використання. Адже проведення операцій на нових ринках вимагає додаткових, часто досить істотних витрат з налагодження системи управління ризиками. У багатьох випадках характер нових ризиків заздалегідь передбачати їх не дає можливості. Внаслідок цього диверсифікація може призводити не до зниження, а до підвищення ризиків загалом. Тому високий ступінь диверсифікації можливий лише у випадку поєднання технологічних нововведень з високим рівнем менеджменту у фінансових установах. Наступний метод в процесі управління та контролю який переважно застосовують вітчизняні банки за інвестиційними ризиками при операціях з цінними паперами, є створення резервів на покриття можливих втрат за цими операціями. Згідно з концепцією нагляду на основі оцінки ризиків, розробленою НБУ, відповідальність за контроль ризиків покладається на керівництво банку і його спостережну раду. Основна ж мета Нагляду з боку НБУ має за мету – виявити, наскільки ефективно банк управляє ризиками впродовж певного періоду, а не лише на певний момент часу. За таких умов Національний банк України діє більше як „наглядовець”, аніж ревізор. НБУ здійснює превентивний нагляд (на основі оцінки ризиків), зосереджуючись на ризиках окремих банків та системних ризиках банківської системи. Такі елементи як - виявлення ризику, його вимірювання, контроль та моніторинг повинна включати кожна система контролю за ризиками..

Стосовно кредитних операцій, то вони банкам приносять значну частину прибутку, оскільки вони пов'язані з кредитним ризиком, ризиком втрати ліквідності та платоспроможності, а в кінцевому підсумку – з ризиком банкрутства. Правильно підібрана та вироблена методика оцінки кредитоспроможності допоможе зменшити кредитний ризик. Одна із перших стадій при отриманні банківського кредиту являється оцінка кредитоспроможності позичальника, і в залежно від її результатів підприємство може одержати позикові кошти за зниженою ставкою відсотка, за звичайною, за завищеною, або отримати відмову у кредитуванні. Банку при розробці

методики оцінки кредитоспроможності позичальника необхідно враховувати не тільки кредитний ризик, але й сучасний розвиток підприємств, зростання конкуренції на ринку кредитних послуг. Завищення класу позичальника призводить до зростання рівня кредитного ризику банківської установи, а заниження - до зниження попиту на кредитні ресурси з боку суб'єктів господарювання. Кредитні операції банків є найбільш прибутковими операціями банку, але водночас й найбільш ризикованішими. Тому, оцінка кредитоспроможності є важливим фактором, який може мінімізувати кредитний ризик. Кожен із способів оцінки кредитоспроможності взаємно доповнюють один одного. Одним із напрямів удосконалення оцінки кредитоспроможності позичальника - це врахування ризиків за позабалансовими операціями. Ці операції часто використовуються для зменшення витрат, що пов'язані з вимогами обов'язкових резервів, достатності капіталу та іншими нормативами, які банки висувають до суб'єктів господарювання. Необхідно, щоб інформація за цими інструментами точно відображала ризики потенційних втрат за ними при оцінці кредитоспроможності позичальника. Інвестиційні ризики впливають на діяльність банківських установ, які в свою чергу об'єктивно оцінюють всі основні ризики і готові взяти їх на себе.

Зазвичай усі юридичні особи бажають одержати позикові кошти за їх мінімальною вартістю, тому на сьогодні актуальною є проблема вдалого управління своєю кредитоспроможністю для підприємств.

Банки в умовах нестабільності економіки мають встановлювати підвищені вимоги для оцінки кредитоспроможності суб'єктів господарювання, знижувати таким способом свої кредитні ризики, адже фінансові ризики та прострочення погашення зобов'язань вітчизняними підприємствами є високими. Оцінка кредитоспроможності має враховувати не лише показники, що застосовують для оцінки діяльності підприємства, а також і прогнозування економічної ситуації та нестабільність зовнішнього середовища. В сучасних

умовах не можна говорити про те, що проблема оцінки кредитоспроможності вітчизняних підприємств досить вивчена, адже в теорії і практиці не існує єдиного підходу до визначення системи показників, які комплексно проаналізували кредитоспроможність підприємств. На теперішній час нестабільність економіки, високий рівень фінансових ризиків, прострочення погашення зобов'язань вітчизняними підприємствами ставлять занадто високі вимоги до об'єктивності оцінки кредитоспроможності суб'єктів господарювання, адже одним із способів мінімізації фінансових ризиків є аналіз рівня кредитоспроможності [2].

В науковій літературі виділяють основні методи оцінки кредитоспроможності: метод на основі розрахунку фінансових коефіцієнтів; на основі аналізу грошових потоків; на основі аналізу ділового ризику; прогнозні методи оцінки кредитоспроможності (модель Бівера), комплексні моделі, дискримінантні факторні моделі, кредитний скоринг. Системи показників В. Бівера є поширеною у вітчизняній практиці здійснюється на основі однофакторного дискримінантного аналізу. В основу її американський економіст виділив 30 найчастіше використовуваних показників фінансового стану, які поділяються на шість груп, в кожній з яких було по одному найтипівішому показнику, які і сформували систему прогнозування. Недолік однофакторного аналізу (системи показників Бівера) полягає у тому, що значення окремих показників може свідчити про позитивний розвиток підприємства, а інших – про незадовільний. Отже, для проведення більш детальної оцінки та ймовірності банкрутства використовують багатфакторні моделі, які являють собою функцію суми добутків показників (змінних) дискримінантної функції на їх коефіцієнти (ваги) в такій дискримінантній функції. Однак в Україні вони застосовуються рідко через певні труднощі, а саме:

- 1) недостатність фахівців певної кваліфікації, що не дає можливості розробити власні, галузеві дискримінантні функції;

- 2) недостатньо наявних коштів для закупівлі та адаптації західних методик до вітчизняних умов господарювання;
- 3) недостатній рівень об'єктивності показників, які відображаються підприємствами у фінансовій звітності через проблему подвійної бухгалтерії;
- 4) невідповідність у часі, яка полягає в використанні моделі у тому часі, в якому вона розроблена;
- 5) ймовірність банкрутства притамана лише для підприємства, які відповідають вибірці;
- б) методика визначення параметрів моделі її невідповідність та потреба точного дотримання методичних прийомів оцінки показників, що були розроблені автором моделі [41].

Уніфікований підхід до визначення коефіцієнтів, визначення їх значень, не враховуючи термін надання кредиту є характерною ознакою для вітчизняних методик оцінки кредитоспроможності. Слід наголосити, що недолік коефіцієнтного методу полягає у переоцінці ролі кількісних чинників і недооцінка міжособистісних відносин, висока чутливість до викривлення та недостовірності вихідних даних, труднощі при отриманні єдиної оцінки кредитоспроможності позичальника з об'єднанням цифрових і нецифрових даних, аналізу зовнішнього середовища не приділяється відповідна увага. Також недостатність вичерпної кредитної інформації, яка суттєво впливає на оцінку кредитоспроможності являється вагомою причиною появи проблемних кредитів, а правильна оцінка кредитоспроможності неможлива без такої інформації. Тому при дослідженні потрібно вдосконалити механізм оцінки кредитоспроможності позичальників: використовувати підхід, який враховує термін надання кредиту. У випадку короткострокового кредиту важливими є показники ліквідності та фінансової стійкості, за довгострокового – прибутковості та рентабельності, ефективності виробництва; забезпечити банківських аналітиків достатнім обсягом якісною, повною, достовірною, актуальною та об'єктивною інформацією про позичальника; застосовувати

методику оцінки кредитоспроможності позичальників не лише на аналізі фінансового стану, а й на оцінці інших, зовнішніх факторів, які впливають на діяльність підприємства, розроблення та подальше вдосконалення єдиної комплексної системи оцінки, яка б поєднувала кількісні та якісні індикатори, враховувала рівень ділового ризику підприємств та терміни надання кредиту [20]. Для забезпечення точності оцінки кредитоспроможності, об'єктивності та неупередженості кредитних рішень вітчизняна практика має підготувати підґрунтя для вдосконалення механізму обміну інформацією.

Висновок до розділу 1

Отож, на сьогодні можна внести рекомендації стосовно зростання банківської системи та її ролі в економічних процесах для насичення економіки банківським інвестиційним капіталом, а саме: розробити механізм ефективного захисту прав кредиторів; запровадити заходи щодо диференціації економічних нормативів залежно від частки інвестиційних кредитів банку в реальному секторі економіки; створити відповідний механізм стимулювання довгострокового кредитування банків через цільове рефінансування під інвестиційні проекти; ввести механізм страхування інвестиційних ризиків комерційних банків; надати державні гарантії, які зможуть заохотити банки до надання довгострокових інвестиційних кредитів; залучити до активної інвестиційної діяльності суб'єктів різноманітних форм власності та господарювання для розширення національного товаровиробництва і ринкової інфраструктури через впровадження привабливого інвестиційного клімату.

При розробці методики оцінки кредитоспроможності позичальника необхідно максимально врахувати особливості його фінансово-господарської діяльності. Дослідивши дане питання, можна сказати, що не існує єдиної досконалої методики, адже кожна з них має свої переваги та недоліки.

Отож, банківська установа ставить перед собою мету створення власної програми ієфективної системи управління ризиками відповідно до своїх потреб і

обставин, яка здатна точно ідентифікувати, оцінити ризики і надавати менеджменту належну достовірну інформацію, тоді банк зможе приймати більший обсяг ризиків і, як наслідок, отримати більший прибуток. Під час кредитування суб'єктів господарювання важливе значення належить оцінці кредитоспроможності позичальника, оскільки саме від того, як буде проведено оцінка, за якими показниками вона буде здійснена, буде залежати цілому можливість отримання підприємством кредиту та умови його обслуговування. Через фінансово-господарське становище позичальника або через систему умов, що визначають здатність підприємства залучати позиковий капітал і повертати його в повному обсязі в передбачені строки не може бути повністю розкрита сутність кредитоспроможності. Повинне бути бажання своєчасно і в повному обсязі виконувати умови кредитного договору, що свідчить про наявність необхідних моральних якостей позичальника.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз інвестиційної привабливості та кредитоспроможності на прикладі ДП «Кременецьке лісове господарство»

ДП "Кременецьке лісове господарство" організоване в 1939 р. на базі державних і церковних лісів, розміщений на південному заході Тернопільської області на території 4 адміністративних районів: Кременецького, Шумського, Ланівецького та частини Збарзького. Державне підприємство «Кременецьке лісове господарство» створене на підставі наказу Міністерства лісового господарства України від 31.10.1991 р. № 133 «Про організаційну структуру управління лісовим господарством України». Основними напрямками діяльності підприємства є:

- проведення заходів з відновлення лісів, підвищення їх продуктивності, створення насаджень із швидкоростучих і технічно цінних порід.
- здійснення заходів із заміни малоцінних низькопродуктивних насаджень на високопродуктивні, залісення малопродуктивних земель.
- організація лісонасінневої справи і лісових розсадників.
- збереження та посилення захисних властивостей лісів, лісонасаджень, що виконують захисні, водоохоронні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі та рекреаційні функції.
- Поліпшення стану і підвищення продуктивності лісів.
- Охорона лісів і захисних лісонасаджень від незаконних порубів, пошкоджень, самовільного сінокосіння, випасання худоби в заборонених місцях та інших лісопорушень, притягнення до адміністративної відповідальності лісопорушників та стягнення з них збитків відповідно до чинного законодавства.

- охорона лісів і захисних лісонасаджень від пожеж, здійснення протипожежних заходів, захист лісів від хвороб та шкідників, облік лісових користувань.

- виробництво продукції та товарів народного споживання, проведення лісозаготівельних та лісопильно-деревообробних робіт.

- ведення мисливського господарства та контроль за дотриманням правил полювання.

- здійснення біотехнічних заходів, що спрямовані на підвищення продуктивності і поліпшення якості мисливських угідь та зростання чисельності мисливських тварин.

- ведення рибного господарства, сільського господарства, в тому числі вирощування, заготівля, зберігання і переробка сільськогосподарської продукції та її реалізація.

- облік лісового фонду і реєстрація всіх змін у його складі; організація первинного обліку, складання зведених фінансових та статистичних звітів.

- проведення матеріальної та грошової оцінки лісу на лісосіках, призначених до рубки; проведення рубок з додержанням діючих настанов і правил.

- популяризація серед населення значення збереження і правильного використання лісів і захисних лісонасаджень; залучення громадськості до справи відтворення та охорони лісів,

- здійснення капітального будівництва, ефективне використання виробничих фондів і капітальних вкладень, технічного переозброєння підприємства.

- складання виробничих, фінансових та інших планів в межах установлених контрольних цифр та лімітів, балансів прибутків та витрат, кошторисів; подання їх по підлеглості та здійснення заходів по їх виконанню.

- здійснення соціального захисту працівників, поліпшення їх житлових та культурно-побутових умов, організація торгового обслуговування та

громадського харчування працівників, контроль за дотриманням законодавства з охорони праці.

- визначення основних напрямків розвитку, підготовка пропозицій по створенню науково-технічних, технологічних, нормативних розробок, організація їх впровадження.

- здійснення зовнішньо-економічної діяльності; співробітництво з міжнародними та іноземними організаціями і громадянами, відкриття валютних рахунків в установах банків.

- торговельна діяльність у сфері оптової, роздрібної, комісійної торгівлі та громадського харчування по реалізації продукції, продовольчих і непродовольчих товарів, алкогольних напоїв, тютюнових виробів.

- розробка та реалізація інноваційних проектів з метою вдосконалення виробництва, інші види діяльності, що не заборонені чинним законодавством України[56].

Державне підприємство "Кременецьке лісове господарство" є юридичною особою. Участь підприємства в асоціаціях, корпораціях, концернах та інших об'єднаннях здійснюється за рішенням управління Державного комітету лісового господарства України у встановленому законом порядку.

Майно державного підприємства "Кременецьке лісове господарство" є державною власністю і його становлять основні фонди та оборотні засоби, кошти, а також інші цінності вартість яких відображається у самостійному балансі підприємства.

Фінансовий стан підприємства характеризується розміщенням і використанням коштів (активів) і джерелами їх формування (власного капіталу і зобов'язань, тобто пасивів). Ці дані представлені в балансі підприємства. Метою структурного аналізу є аналіз техніко – економічних показників, аналіз динаміки та структури майна підприємства, фінансових ресурсів підприємства (джерел формування капіталу, аналіз власного та залученого), аналіз платоспроможності і ліквідності підприємства, аналіз фінансової стійкості,

ділової активності, прибутковості, прогнозний аналіз, ймовірність банкрутства підприємства для ознайомлення із загальною картиною фінансового стану. Джерелом інформації для аналізу активів і пасивів підприємства виступає форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форма №2 «Звіт про фінансові результати» дані за 3 роки[68].

Таблиця 2.1

Основні техніко-економічні показники діяльності підприємства

Показники	Од. вим.	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення,%	
		2015	2016	2017	2016/201 5	2017/201 6	2016/201 5	2017/201 6
1.Виручка від реалізації продукції	тис.	20491	31668	32798	11177	1130	154,55	103,57
2.Собівартість реалізованої продукції	тис.	12840	18171	20061	5331	1890	141,52	110,40
3.Середньоріч на вартість основних фондів	тис.	3726	4536,5	5632	810,5	1095,5	121,75	124,15
4.Сума зносу	тис.	4304	4772	5632	468	860	110,87	118,02
6.Фондовіддача основних фондів	грн./ грн.	5,50	6,98	5,82	1,48	- 1,16	126,93	83,42
7.Фондомісткість основних фондів	грн./ грн.	0,18	0,14	0,17	- 0,04	0,03	78,78	119,87
8.Чистий прибуток (збиток)	тис.	57	1567	821	1 510	-746,00	2 749,12	52,39
9.Рентабельність продукції	%	0,28	4,95	2,50	4,67	- 2,45	1 778,84	50,59
10.Чисельність працівників	чол.	160	191	175	31	-16	119,38	91,62

11.Фонд оплати праці	тис.	6713	10143,2	12532,3	3430,2	2389,1	151,10	123,55
----------------------	------	------	---------	---------	--------	--------	--------	--------

З даних таблиці 2.1. можна зробити висновок про те, що виручка від реалізації продукції у 2015 р. становила 20491 тис.грн., у 2016 р. – 31668 грн., тобто відбулося збільшення на 54,55 %, у 2017 р. (32798 тис.грн.) порівняно з 2015 р. (31668 тис.грн.) збільшилася 3,57 %, це є позитивним для банку. Собівартість реалізованої продукції з 2015 р. по 2016 р. зросла 41,52 %, з 2016 р. по 2017 р. зросла на 110,40 %. Середньорічна вартість ОЗ у 2016 р. (4536,5 тис.грн.) порівняно з 2015 р. (3726 тис.грн.) зросла на 21,75 %, у 2017 р. (5632 тис.грн.) порівняно з 2016 р.(4536,5 тис.грн.) зросла на 24,15 %.

Фондовіддача – показник, що характеризує скільки продукції виробляється на одиницю основних засобів, у 2016 р. порівняно з 2015 р. цей показник зріс на 26,93 %, а фондомісткість обернений показник відповідно зменшився на 21,22 %, а у 2017 р. порівняно до 2016 р. збільшився на 19,87%, тому відповідно фондовіддача в цей же період зменшилася на 16,58 %. Це зумовлено тим, що показник фондовіддачі складний, на нього впливає безліч факторів, значна частина їх між собою пов'язана (наприклад, трудомісткість продукції і виробіток продукції за одиницю часу роботи устаткування, додержання нормативних термінів перебування устаткування в ремонтах і на техобслуговуванні, коефіцієнт змінності роботи устаткування). Зниження рівня фондовіддачі певною мірою спричиняється великим зростанням капітальних вкладень, направлених на поліпшення умов праці, охорону навколишнього середовища, прискореним розвитком промисловості, зсувами в структурі основних фондів і іншими об'єктивними чинниками.

Майно підприємства тобто контрольовані підприємством ресурси в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому. Склад майна становлять оборотні активи, необоротні активи, необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття, тобто актив балансу.

Таблиця 2.2

Аналіз майна підприємства

Показники	2015 р.		2016 р.		2017 р.		Відхилення відносно,%	
	тис. грн.	ПВ, %	тис. грн.	ПВ, %	тис. грн.	ПВ, %	2015/2016	2017/2016
Майно разом	6881,00	100,00	8899,00	100,00	11189,00	100,00	129,33	125,73
Необоротні активи	4168,00	60,57	5776,00	64,91	6779,00	60,59	138,58	117,36
Оборотні активи	2713,00	39,43	3123,00	35,09	4410,00	39,41	115,11	141,21

Аналізуючи майно підприємства можна зробити висновок про те, що у 2016 р. порівняно з 2015 р. майно зросло на 29,33 %, у 2016 р. відповідно до 2016 р. зросло на 25,73 %. В складі майна темп росту необоротних активів з 2015 р. по 2016 р. перевищує частку оборотних активів, що негативною є тенденцією, а з 2016 р. по 2017 р. темп росту оборотних активів (41,21 %) перевищує темп росту необоротних активів (17,36 %), що є позитивним для підприємства. Аналіз зміни необоротних та оборотних активів можна проаналізувати на рис.2.1.

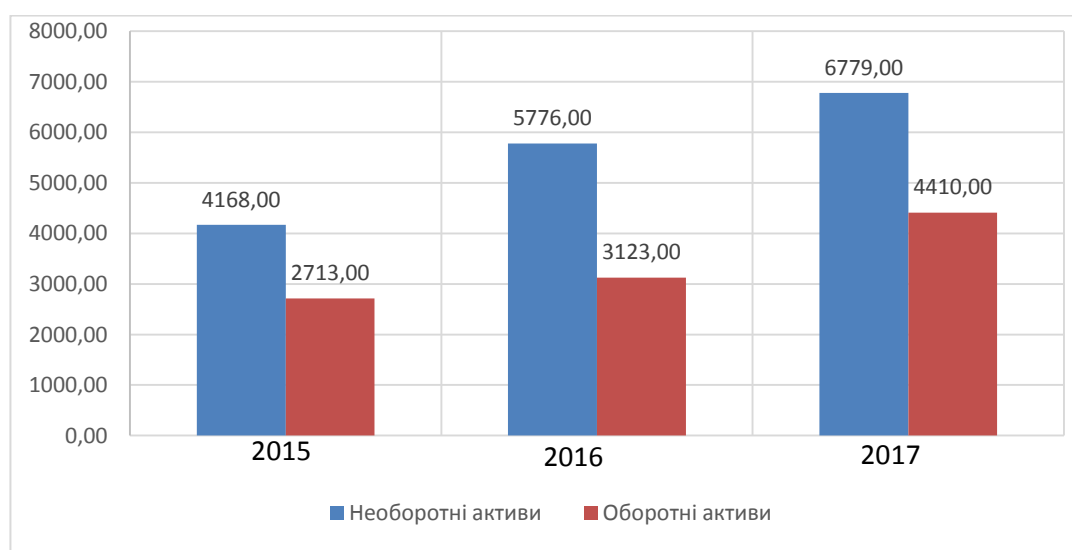

Рис. 2.1. Динаміка зміни оборотних та необоротних активів

Отже, необоротні активи у 2015 р. становили 4168 тис.грн., у 2016 році 5776 тис.грн., (збільшилися на 38,58 %), у 2017 р. їх обсяг становив 6779 тис.грн. (в порівнянні з попереднім збільшилися на 17,36%). Оборотні активи у 2015 р. становили 2713 тис.грн., у 2016 р. 3123 тис.грн. (збільшилися на 15,11 %), у 2017 р. цей показник становив 4410 тис.грн. (відповідно з 2016 р. збільшилися на 41,21%).

Таблиця 2.3

Аналіз складу та структури необоротних активів ДП «Кременецьке лісове господарство»

Показники	2015		2016		2017		Відхилення			
	тис.	ПВ, %	тис. грн.	ПВ, %	тис. грн.	ПВ, %	абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
							2016/ 2015	2017/ 2016	2016/ 2015	2017/ 2016
Необоротні активи, всього	4168	100	5776	100	6779	100	1608	1003	138,58	117,36
Незаверше не будівництво	356	8,54	515	8,92	776	11,45	159	261	144,66	150,68
Основні засоби	3812	91,46	5261	91,08	6003	88,55	1449	742	138,01	114,10

Аналізуючи дану таблицю ми можемо говорити про те, що необоротні активи у 2015 р. становили 4168 тис.грн., у 2016 році 5776 тис.грн.,(збільшилися на 38,58 %), у 2017 р. їх обсяг становив 6779 тис.грн. (в порівнянні з попереднім збільшилися на 17,36%). В складі необоротних активів частка основних засобів значно більша за частку незавершеного будівництва. Динаміку зміни незавершеного будівництва та основних засобів протягом трьох років на підприємстві можна побачити на рис.2.2., де де можна побачити те, що незавершеного будівництва у структурі необоротних активів у 2015 р. становить 356 тис.грн., у 2016 р.- 515 тис.грн., 2017 р. – 776 грн. відповідно йде зростання на 44,66 % (з 2015 р. по 2016 р.) та 50,68 % (з 2016 р. по 2017 р.).

Основні засоби у структурі необоротних активів у 2015 р. становлять 3812 тис.грн., у 2016 р. 5261 тис. грн. (зросли на38,01 %), у 2017 р. становлять 6003 тис.грн. (порівняно з 2016 р. зросли на 14,10%).

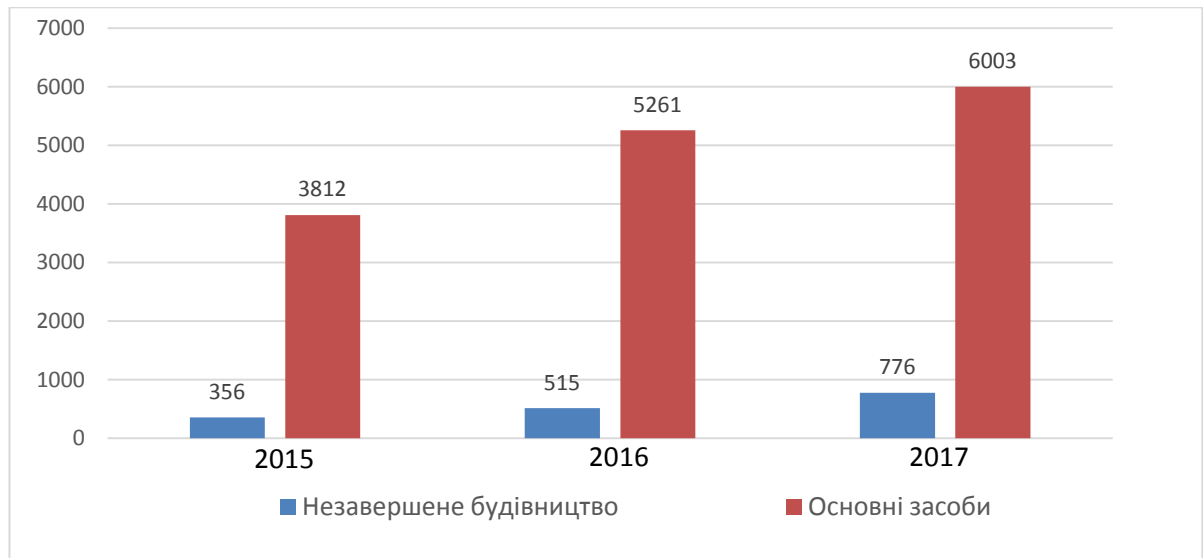

Рис. 2.2. Аналіз складу та структури необоротних активів

Таблиця 2.4

Аналіз оборотних активів ДП «Кременецьке лісове господарство»

Показники	2015		2016		2017		Відхилення відносне,%	
	тис.грн.	ПВ, %	тис.грн.	ПВ, %	тис.грн.	ПВ, %	2016/2015	2017/2016
Оборотні активи, всього	2713	100	3123	100	4410	100	115,11	141,21
Виробничі запаси	1341	49,43	1668,00	53,41	3286	74,51	124,38	197,00
Дебіторська заборгованість за тов., роб., послуги	738	27,20	193,00	6,18	158	3,58	26,15	81,87
Дебіторська заборгованість за розрахунк.	475	17,51	1103,00	35,32	618	14,01	232,21	56,03
Грошові кошти та їх еквіваленти	97	3,58	33,00	1,06	116	2,63	34,02	351,52

Інші оборотні активи	62	2,29	126,00	4,03	232	5,26	203,23	184,13
----------------------	----	------	--------	------	-----	------	--------	--------

Оборотні активи у 2015 р. становили 2713 тис.грн., у 2016 р. 3123 тис.грн. (збільшилися на 15,11 %), у 2017 р. цей показник становив 4410 тис.грн. (відповідно з 2016 р. збільшилися на 41,21%). На рис. 2.3 можна проаналізувати динаміку зміни протягом трьох років виробничих запасів, дебіторської заборгованості за тов., роб., послуги, дебіторської заборгованості за розрахунками грошових коштів та їх еквівалентів у складі оборотних активів.

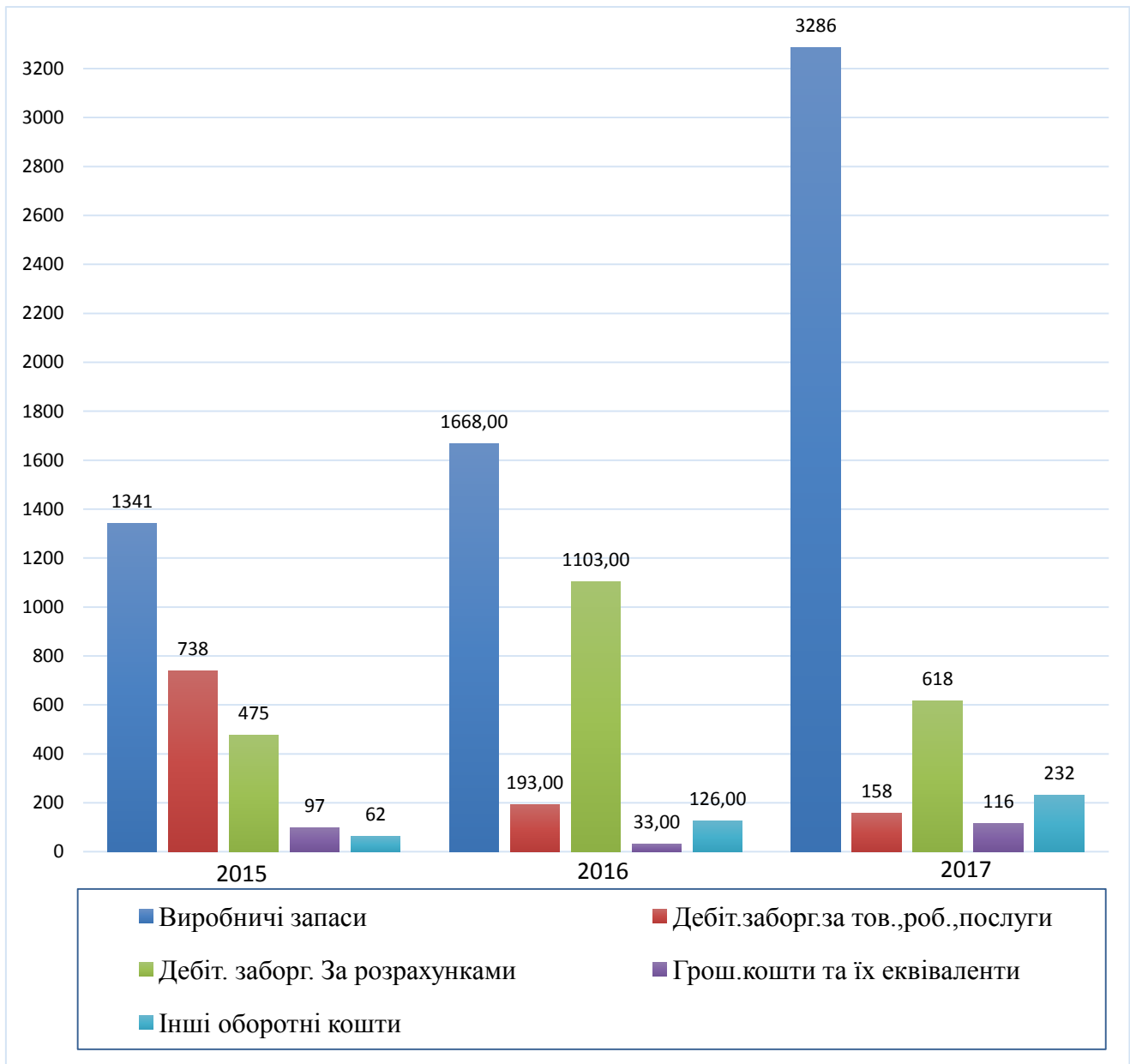

Рис. 2.3. Динаміка аналізу оборотних активів

Отже, виробничі запаси у 2015 р. становили 1341 тис. грн., у 2016 р. 1668 тис. грн. (зросли на 24,38 %), у 2017 р. становили 3286 тис. грн. (відповідно до 2016 р. зросли на 97 %).

Дебіторська заборгованість на тов., роб., послуги у 2015 р. 738 тис. грн., у 2016 р. 193 тис. грн. (зменшення на 73,85 %) у 2017 р. 158 тис. грн. (відбувається зменшення 2016 р. на 18,13%). Дебіторська заборгованість за розрахунками у 2015 р. становила 475 тис. грн., у 2016 р. - 1103 тис. грн. (збільшилося на 132,21 %), у 2017 р. становила 618 тис. грн. (зменшилася на 43,97 %). Різке збільшення дебіторської заборгованості і її частки в оборотних активах може свідчити про необачну кредитну політику підприємства стосовно покупців або про збільшення обсягу продажів, або про неплатоспроможність і банкрутство частини покупців. Скорочення дебіторської заборгованості оцінюється позитивно, якщо це відбувається за рахунок скорочення періоду її погашення банку.

Грошові кошти та їх еквіваленти у 2015 р. становили 97 тис. грн., у 2016 р. становили 33 тис. грн. (зменшилися на 65,98%), у 2017 р. зросли до 116 тис. грн. (збільшилися на 251,52 %). Інші оборотні активи у 2015 р. становили 62 тис. грн., у 2016 р. – 126 тис. грн., у 2017 р. – 232 тис. грн., тобто зросли на 103,23 % (2016 р.) та 84,13% (2017 р.).

В процесі аналізу капіталу (коштів, якими володіє підприємство для здійснення своєї діяльності з метою отримання прибутку) вивчаються зміни його структури та складу. Аналіз джерел формування капіталу підприємства ДП «Кременецьке лісове господарство» відображено у табл.2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз джерел формування капіталу ДП «Кременецьке лісове господарство»

Показники	2015		2016		2017		Відхилення відносно, %	
	тис. грн.	ПВ, % грн.	тис. грн.	ПВ, % грн.	тис. грн.	ПВ, % грн.	2016/2015	2017/2016
Капітал разом	6881	100	8899	100	11189	100	129,33	125,73
Власний капітал	2941	42,74	4200	47,20	4300	38,43	142,81	102,38
Залучений капітал	3940	57,26	4699	52,80	6889	61,57	119,26	146,61

Проаналізувавши дану таблицю можемо зробити висновок, що капітал у 2015 р. становив 6881 тис.грн., а у 2016 р. 8899 тис.грн.(збільшився на 29,33 %), у 2017 р. 11189 тис.грн. (що порівняно з 2016 р. збільшився на 25,73 %). Позитивною тенденцією є тенденція збільшення власного капіталу в загальній сумі, а також за окремими елементами, крім статті неоплаченого та вилученого капіталу. Аналіз власного та залученого капіталу відображено на рис. 2.4.

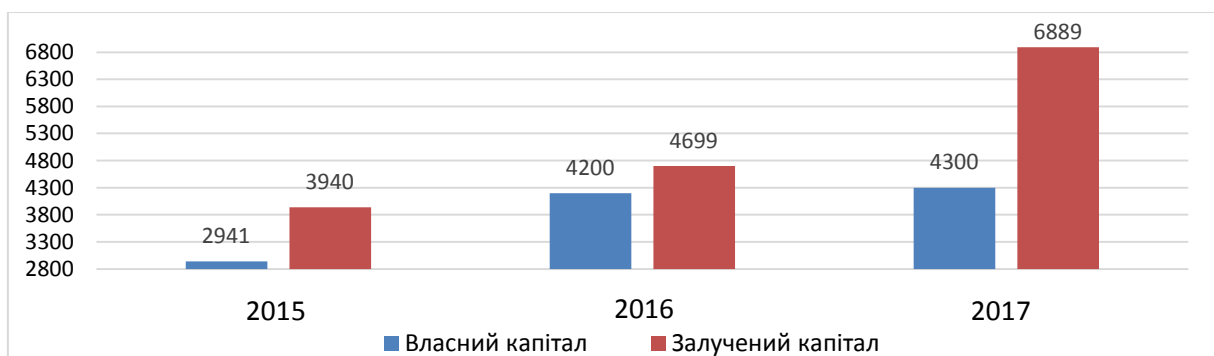

Рис.2.4. Динаміка аналізу джерел формування капіталу

Отже, з даної динаміки бачимо, що власний капітал у 2015 р. становив 2941 тис.грн., у 2016 р. становив 4200 тис.грн. (збільшився на 42,81%), у 2017 р. становив 4300 тис.грн.(порівняно з 2016 р. збільшився на 2,38 %). Залучений капітал у 2015 р. становив 3940 тис.грн., у 2016 р.4699 тис.грн. (збільшився на 19,26 %), у 2017 р. – 6889 тис.грн. (порівняно з 2016 р. збільшився на 46,61 %).

Власний капітал у 2015 р. становив 2941 тис.грн., у 2016 р. становив 4200 тис.грн. (збільшився на 42,81%), у 2017 р. становив 4300 тис.грн. (порівняно з 2016 р. збільшився на 2,38 %). Аналіз структури власного капіталу представлено на рис. 2.5.

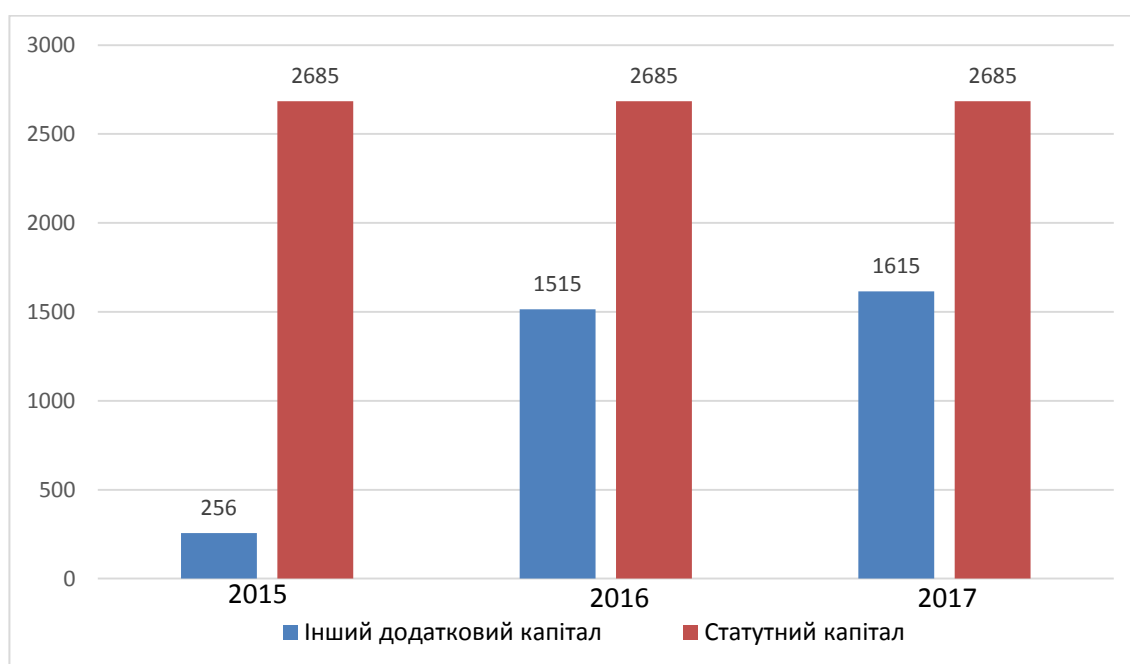

Рис.2.5. Динаміка аналізу складу та структури власного капіталу

Отже, інший додатковий капітал в структурі власного капіталу у 2015 р. становить 256 тис.грн., у 2016 р. – 1525 тис. грн. (збільшився на 491 %), у 2017 р. інший додатковий капітал становив 1615 тис.грн. (порівняно з 2016 р. збільшився на 6,6 %). Статутний капітал у 2015 р., 2016 р. та 2017 р. залишався незмінним і становив 2685 тис.грн.

2.2 Структурно – параметричний аналіз фінансового стану підприємства

З точки зору оцінки короткострокової і довгострокової перспектив підприємства, то у короткостроковій перспективі критерієм аналізу фінансового стану підприємства-позичальника є його ліквідність і платоспроможність. Здатністю покрити свої зобов'язання всіма активами являється платоспроможність, а здатністю покривати свої зобов'язання активами, строк перетворення яких в грошову форму відповідає строку погашення зобов'язань характеризується ліквідністю. Саме рівень платоспроможності підприємства залежить від його рівня ліквідності. У таблиці 2.6. відображено аналіз ліквідності балансу, який полягає у порівнянні активів, які згруповані у порядку зменшення за ступенем їх ліквідності і пасивів, які згруповані за строками погашення зобов'язань (табл.2.6). Баланс вважають ліквідним, якщо $A_1 \geq P_1$, $A_2 \geq P_2$, $A_3 \geq P_3$, $A_4 \leq P_4$. Комплексна оцінка ліквідності балансу проводиться на основі загального показника платоспроможності: $K_{пл} = (A_1 + 0,5 * A_2 + 0,3 * A_3) / (P_1 + 0,5 * P_2 + 0,3 * P_3)$

Таблиця 2.6

Аналіз ліквідності балансу

Актив	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Пасив	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Платіжний надлишок або нестача		
								2015 рік	2016 рік	2017 рік
A ₁	97	33	116	П ₁	3940	4699	6889	-3843	-4666	-6773
A ₂	1275	1422	1008	П ₂	0	0	0	1275	1422	1008
A ₃	1341	1668	3286	П ₃	0	0	0	1341	1668	3286
A ₄	4168	5776	6779	П ₄	2941	4200	4300	1227	1576	2479
Баланс	6881	8899	11189	Баланс	6881	8899	11189			

Зіставивши відповідні групи активів і пасивів в табл. 2.6. можна зробити висновок, що баланс абсолютно ліквідним не є в кожному році, оскільки:

- $A_1 < П_1$, тобто це означає, що підприємство своїми найбільш ліквідними грошовими активами не може покрити поточні зобов'язання ;
- $A_2 > П_2$, це зумовлене відсутністю короткострокових пасивів, а саме короткострокових кредитів банків;
- $A_3 > П_3$, запаси підприємства є більшими за його довгострокові зобов'язання;
- $A_4 > П_4$.

Коефіцієнт платоспроможності:

$$K_{пл} = (A_1 + 0,5 * A_2 + 0,3 * A_3) / (П_1 + 0,5 * П_2 + 0,3 * П_3)$$

$$K_{пл2014} = (97 + 0,5 * 1275 + 0,3 * 1341) / (3940 + 0,5 * 0 + 0,3 * 0) = 0,29$$

$$K_{пл2015} = (33 + 0,5 * 1422 + 0,3 * 1668) / (4699 + 0,5 * 0 + 0,3 * 0) = 0,26$$

$$K_{пл2016} = (116 + 0,5 * 1008 + 0,3 * 3286) / (6889 + 0,5 * 0 + 0,3 * 0) = 0,23$$

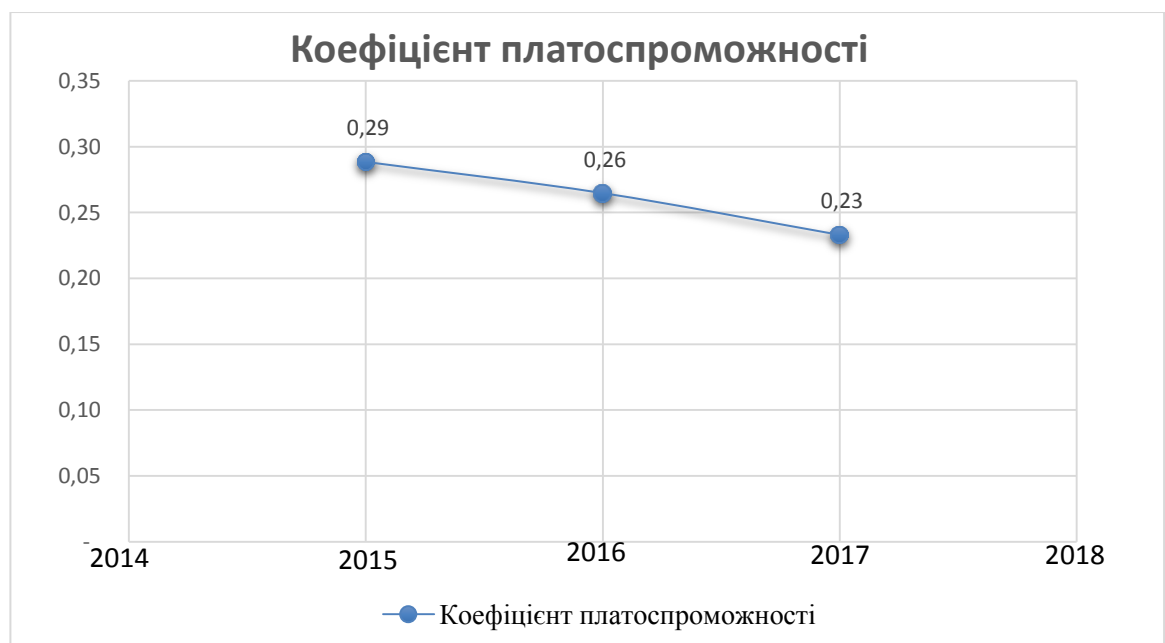

Рис.2.6. Динаміка коефіцієнта платоспроможності підприємства за 2015-2017 рр.

Як бачимо з рис. 2.6., протягом 2015 р., 2016 р. та 2017 року коефіцієнт платоспроможності набуває негативної динаміки, оскільки спостерігаємо його поступове зменшення, що свідчить про зрушення в бік погіршення структури активів та пасивів може бути нестача платіжних коштів- це негативний аспект для банку. Оскільки, ліквідність характеризується ступенем покриття зобов'язань підприємства активами, строк перетворення яких у грошові кошти відповідає терміну погашення зобов'язань, то від цього показника залежить платоспроможність установи. Формальне перевищення вартості оборотних активів над короткостроковими пасивами являється основною ознакою ліквідності. І чим більше це перевищення, тим сприятливіший фінансовий стан має заклад з позиції ліквідності. За допомогою спеціальних показників, що виражають співвідношення певних статей активу та пасиву балансу чи структуру балансу оцінюється ліквідність балансу (див. табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Аналіз коефіцієнтів ліквідності

Показники	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2016/2015	2017/2016	2016/2015	2017/2016
Вихідні дані , тис. грн.							
1.Поточні зобов'язання	3940	4699	6899	759	2200	119,26	146,82
2.Грошові кошти	97	33	116	-64	83	34,02	351,52
3.Дебіторська заборгованість	1213	1296	776	83	-520	106,84	59,88
4.Оборотні активи	2713	3123	4410	410	1287	115,11	141,21
5.Необоротні активи	4168	5776	6779	1608	1003	138,58	117,36
6.Активи	6881	8899	11189	2018	2290	129,33	125,73
7.Кредиторська заборгованість	3100	2419	3178	-681	759	78,03	131,38
Коефіцієнти							
1.Коеф.абсолютної ліквідності	0,02	0,01	0,02	- 0,02	0,01	28,53	239,42

продовження таблиці 2.7

2.Коеф.термінової ліквідності	0,33	0,28	0,13	- 0,05	- 0,15	85,06	45,78
3. Коеф. загальної ліквідності	0,69	0,66	0,64	- 0,02	- 0,03	96,52	96,18
4. Коеф. співвідношення ДЗ і КЗ	0,39	0,54	0,24	0,14	- 0,54	136,92	45,58
5. Коеф. мобільності активів	0,39	0,35	0,39	- 0,04	0,04	89,01	112,31
6.Коеф.співвідношення активів	0,65	0,54	0,65	- 0,11	0,11	83,07	120,32

Оцінку ліквідності підприємства виконують за допомогою системи фінансових коефіцієнтів, які дозволяють зіставити вартість поточних активів, що мають різний ступінь ліквідності, із сумою поточних зобов'язань.

Отже, коефіцієнт абсолютної ліквідності підприємства, який показує ту частку короткострокових зобов'язань, яка може бути за необхідністю погашена за рахунок наявних грошових коштів у 2015 р. становив 0,02 ; у 2016 р. 0,01 (порівняно з 2015 р. зменшився на 71,47 %), у 2017 р. становив 0,02 (збільшився 139,42 % порівняно з 2016 р).

Коефіцієнт термінової ліквідності засвідчує здатність підприємства погасити свої поточні зобов'язання при умові отримання від дебіторів всієї суми короткострокової заборгованості, рекомендоване значення даного показника: 0,7 – 0,8. У 2015 р. цей коефіцієнт становив 0,33; у 2016 р. - 0,28 (зменшився на 14,94 %), у 2017 р. становив 0,13 (зменшився порівняно з 2016 р. зменшився на 52,22 %).

Коефіцієнт загальної ліквідності характеризує достатність оборотних активів підприємства для погашення своїх боргів і показує, скільки грошових одиниць оборотних коштів припадає на кожну грошову одиницю поточних

зобов'язань. У 2015 р. це показник становив 0,69; у 2016 р. зменшився на 3,48 % і становив 0,66; до 2017 р. ще зменшився на 3.82 % і становив 0,64.

Коефіцієнт співвідношення ДЗ та КЗ у 2015 р. становив 0,39; у 2016 р. 0,54 (збільшився на 36,92 %), у 2017 р. – 0,24 (зменшився порівняно з 2016 р. на 54,42 %).

Коефіцієнт мобільності показує частку оборотного активу в загальному обсязі активу підприємства; у 2015 р. становив 0,39; у 2015 р.- 0,35 (зменшився на 10,99 %), у 2017 р. цей коефіцієнт становив 0,39 (збільшився на 12.31 %).

Коефіцієнт співвідношення активів у 2015 р. становив 0,65; у 2016 р. – 0,54 (зменшився на 16,93 %); у 2017 р.- 0,65 (збільшився порівняно з попереднім на 20,32%).

Динаміку коефіцієнтів ліквідності ДП "Кременецьке лісове господарство" можна побачити на рис. 2.7.

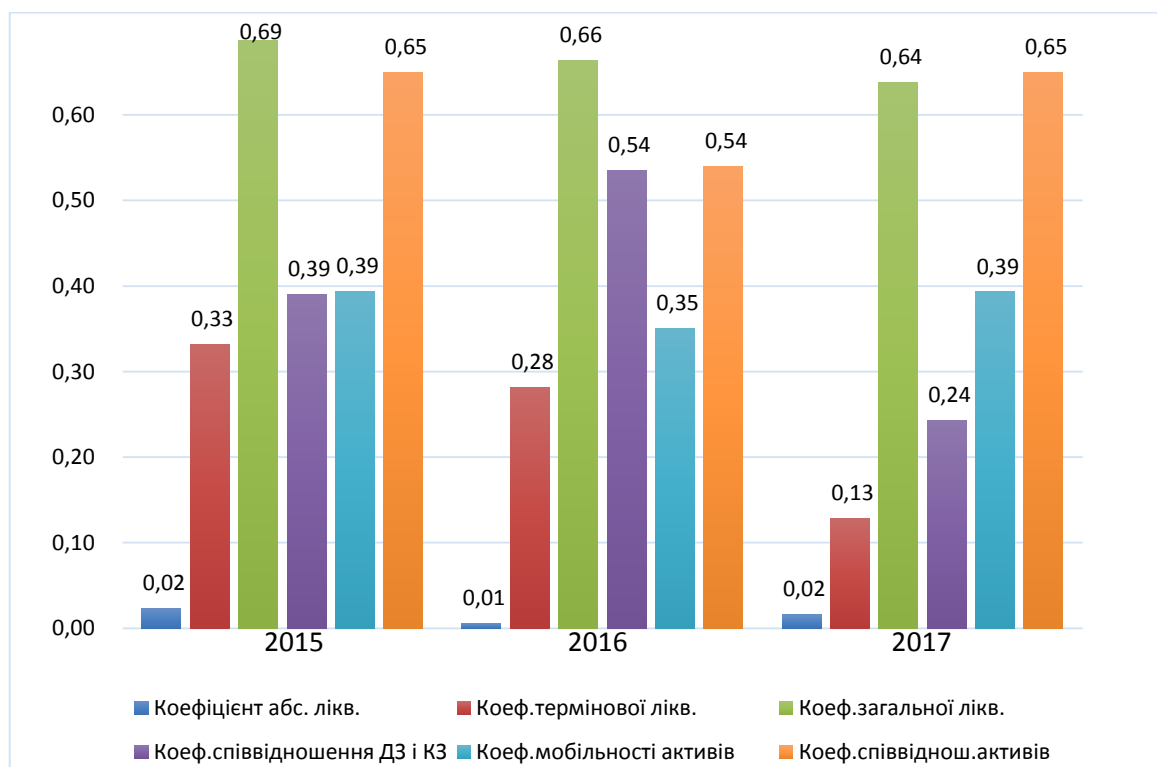

Рис.2.7. Динаміка коефіцієнтів ліквідності

Показник абсолютної ліквідності нижчий рекомендованого значення 0,2 - 0,3 - це вказує на те, що підприємство не зможе вчасно погасити борги перед банком, якщо термін платежів настане незабаром, що свідчить про появу на підприємстві проблем зі станом платоспроможності. Коефіцієнт термінової ліквідності нижчий норми 0,7 - 0,8, це говорить про відсутність погашати поточні борги без необхідності реалізації своїх товарно-матеріальних запасів. Коефіцієнт загальної ліквідності менший 1, це свідчить про значний фінансовий ризик, оскільки у позичалька готівкові кошти важливіші, ніж прибуток. Коефіцієнт співвідношення ДЗ і КЗ менше 1, отож таке співвідношення є нераціональним, оскільки кредиторська заборгованість не повинна перевищувати дебіторську заборгованість більше ніж на 10%. Отже, позичальнику необхідно постійно здійснювати аналіз співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості і докладати всіх зусиль для зниження даного показника. Коефіцієнт мобільності активів не відповідає нормативному значенню 0,5, нижчий за нього. Коефіцієнт співвідношення активів нормативне значення має бути більше 1. З даних розрахунків видно, що значення цього коефіцієнта за 2015-2017 рр. не відповідає нормативному. Оптимізація структури активів дозволить підвищити значення показника. Реалізація невикористаних основних засобів, неефективних довгострокових інвестицій та інших необоротних активів дозволить підвищити значення показника. Однак при проведенні таких дій слід виходити з економічної доцільності, мобільність активів не може бути цільовим показником.

Фінансова стійкість - це такий стан фінансових ресурсів, при якому позичальник здатен забезпечити безперервний процес виробничо-торговельної діяльності, а також покрити затрати на своє розширення і оновлення. Проведемо аналіз фінансової стійкості ДП «Кременецьке лісове господарство» на основі аналітичної таблиці (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Показники фінансової стійкості підприємства ДП "Кременецьке лісове
господарство"

Показники	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2016/ 2015	2017/ 2016	2016/2015	2017/2016
Вихідні дані, тис. грн.							
1. Власний капітал	2941	4200	4300	1259	100	142,81	102,38
2. Майно	6881	8899	11189	2018	2290	129,33	125,73
3. Позиковий капітал	3940	4699	6889	759	2190	119,26	146,61
4. Оборотні активи	2713	3123	4410	410	1287	115,11	141,21
5. Основні засоби	3812	5261	6003	1449	742	138,01	114,10
Коефіцієнти							
1. Коеф. автономії	0,43	0,47	0,38	0,04	-0,09	110,42	81,43
2. Коеф. концентрації позикового капіталу	0,57	0,53	0,62	- 0,04	0,09	92,22	116,60
3. Коеф. фінансування	1,34	1,12	1,60	- 0,22	0,48	83,51	143,20
4. Коеф. фінансової стабільності	0,75	0,89	0,62	0,15	-0,27	119,74	69,83
5. Коеф. маневреності	-0,42	-0,38	-0,58	0,04	-14,39	89,94	3934,87
6. Коеф. інвестування	1,30	1,25	1,40	- 0,04	0,14	96,64	111,45

Проаналізувавши дану таблицю, можемо говорити про те, що коефіцієнт економічної незалежності (автономії) характеризує частку власного капіталу у загальній вартості ресурсів (чим вище значення, тим позичальник перед банком є фінансово стійкішим, стабільнішим і більш незалежним від нього. Рекомендоване значення більше 0,5. У 2015 р. цей показник становив 0,43; у 2016 р. – 0,47 (збільшився на 10,42 %); у 2017 р. – 0,38 (порівняно з 2016 р. зменшився на 18,57 %). Коефіцієнт концентрації позикового капіталу характеризує частку позикових коштів у загальній сумі коштів, вкладених у майно підприємства. Значення коефіцієнта має бути менше 0,5. На даному

підприємству у 2015 р. цей показник становив 0,57; у 2016 р. – 0,53 (зменшився на 7,78 %); у 2017 р. – 0,62 (збільшився на 16,6 %). Коефіцієнт фінансування означає скільки позичкових коштів припадає на одну гривню власних коштів, вкладених в активи позичальника банку. У 2015 р. становив 0,75; у 2016 р - 0,89 (збільшився на 19,74 %); у 2017 р. - 0,62 (зменшився на 30,17 %). Коефіцієнт фінансової стабільності в межах норми, оскільки протягом 2015 - 2017 рр. становить більше 0,5. Коефіцієнт маневреності від’ємне значення у 2015 р. становить – (- 0,42); у 2016 р. – (- 0,38); у 2017 р. – (- 0,58). Коефіцієнт інвестування характеризує частку джерел власних коштів суб’єкту господарювання в покритті поза обігових активів. Показник інвестування у 2015 р. становив 1,30; у 2016 р. – 1,25 (зменшився на 3,36 %); у 2017 р. – 1,40 (порівняно з 2016 р. збільшився на 11.45 %).

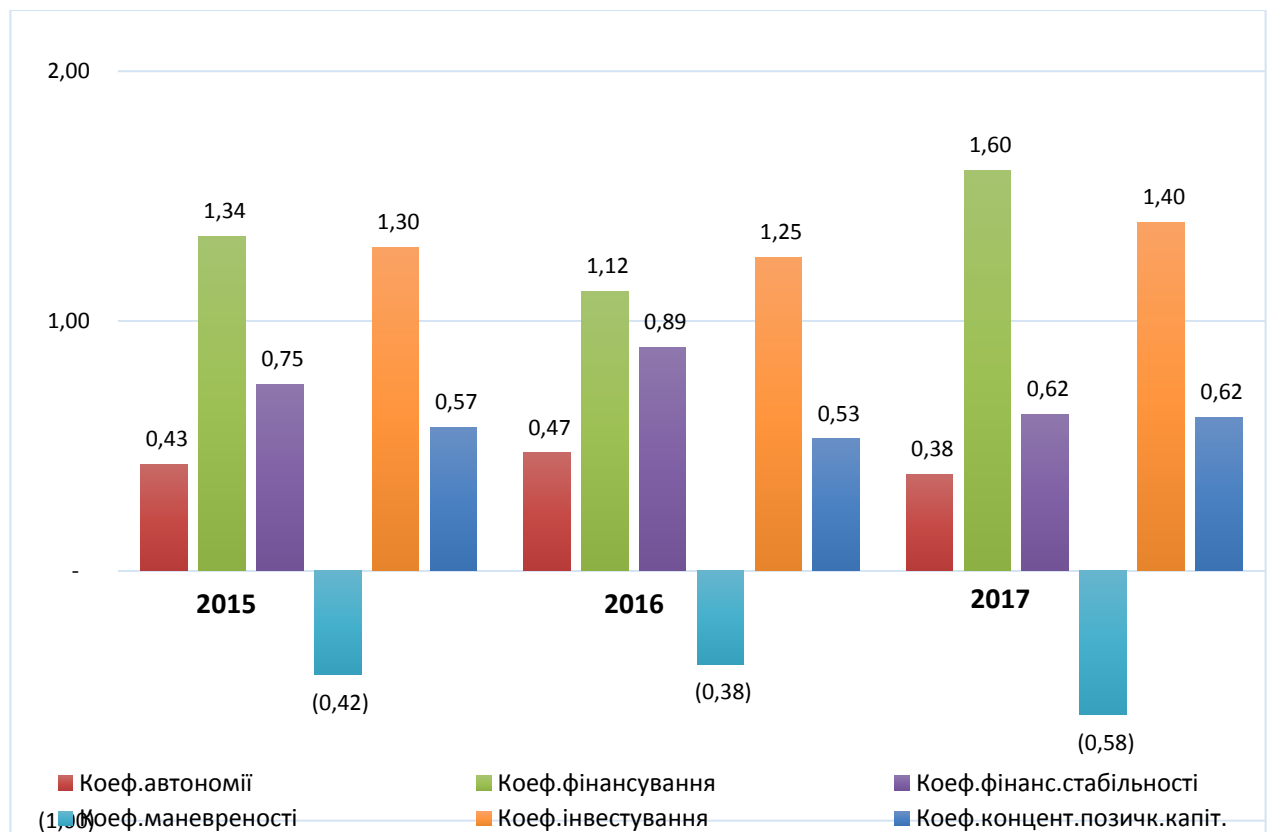

Рис. 2.8. Динаміка фінансової стійкості підприємства

Коефіцієнт економічної незалежності (автономії) менший 0,5 то це означає, що позичальник зазнає певних труднощів з обіговими коштами, а для

банку це говорить про ризик неплатоспроможності, а значить про можливу втрату інвестицій. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу спостерігається дещо більше значення цього показника від норми, що позначається негативною тенденцією. Коефіцієнт фінансування збільшення показника на кінець 2015 р. свідчить про зростання залежності позичальника від кредитора, значення його є більшим 1, іншими словами не відповідає нормативному значенню. Коефіцієнт фінансової стабільності в межах норми, оскільки протягом 2015-2017 рр. становить більше 0,5. Коефіцієнт маневреності від'ємне значення з 2015 по 2017 рр., що свідчить про недостатність власних коштів для формування необоротних активів і як наслідок – дефіцит власних оборотних коштів. Коефіцієнт інвестування повинен дорівнювати 1 або більше, що є позитивним для позичальника.

Комплексна оцінка, яка відображає різні аспекти діяльності підприємства, якій притаманною є система таких критеріїв: конкурентоспроможність, активність інноваційно-інвестиційної діяльності, місце підприємства на ринку в конкурентному середовищі, географія ділових відносин та репутація позичальника як партнера характеризується діловою активністю підприємства. Тому ділова активність відображає динаміку показників ефективності виробничо-господарської діяльності в цілому. Саме зміцненню фінансового стану підприємства-позичальника сприяє позитивна динаміка цих показників, до яких відносять: обсяг реалізації продукції, прибуток, величину капіталу, авансованого в активи підприємства. Також враховують те, що прибуток має зростати більш високими темпами, ніж обсяги реалізації продукції та вартість майна підприємства.

$$T_{np} \geq T_p \geq T_k \geq 100\% \quad (2.1)$$

Аналіз показників ділової активності підприємства характеризують показники оборотності його засобів (див.табл.2.9)

Таблиця 2.9

Аналіз показників ділової активності ДП "Кременецьке лісове
господарство"

Показники	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2016/2015	2017/2016	2016/2015	2017/2016
Вихідні дані, тис. грн.							
1.Виручка від реалізації	20491	31668	32668	11177	1000	154,55	103,16
2.Капітал	6881	8899	11189	2018	2290	129,33	125,73
3.Власний капітал	2941	4200	4300	1259	100	142,81	102,38
4.Запаси	1341	1668	3286	327	1618	124,38	197,00
5.Дебіторська заборгованість	1213	1296	776	83	-520	106,84	59,88
6.Кредиторська заборгованість	3100	2419	3178	-681	759	78,03	131,38
Коефіцієнти							
1. Коеф. оборотності капіталу	2,98	3,56	2,92	0,58	-0,64	119,50	82,04
2. Коеф. оборотності власного капіталу	6,97	7,54	7,60	0,57	0,06	108,22	100,76
3. Коеф. Оборотності запасів	15,28	18,99	9,94	3,71	-9,04	124,25	52,36
4.Коеф.оборотності дебіторської заборгованості	16,89	24,44	42,10	7,54	17,66	144,65	172,28
5. Коеф. оборотності кредиторської заборгованості	6,61	13,09	10,28	6,48	-2,81	198,05	78,52
6.Коеф.Об.об.-х.А	7,55	10,14	7,41	2,59	- 2,73	134,30	73,08

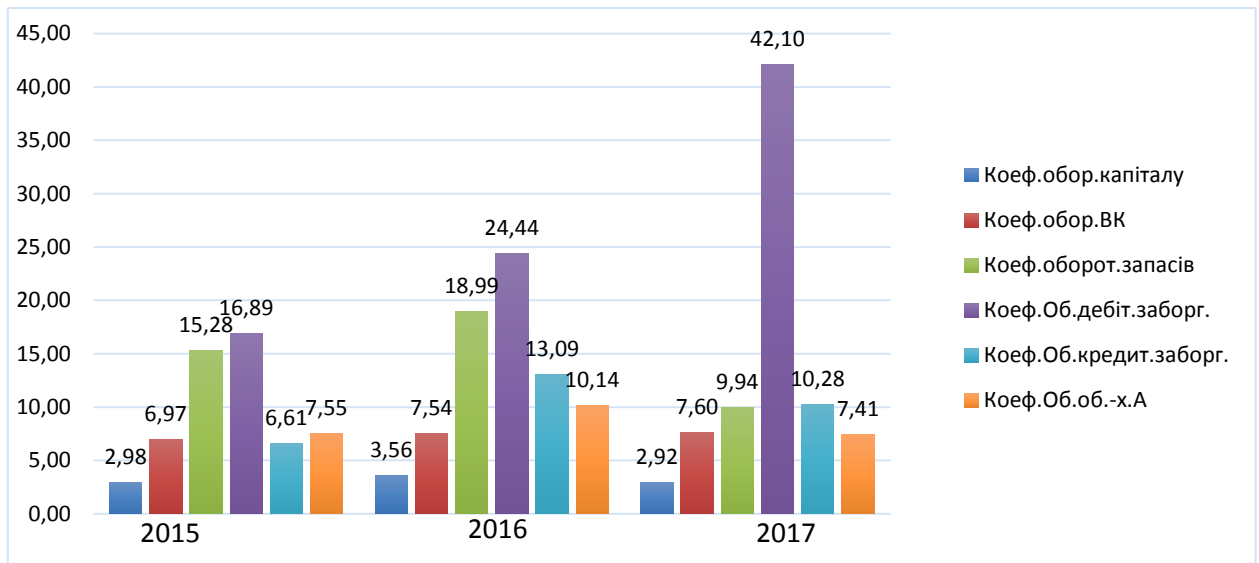

Рис.2.9. Динаміка ділової активності підприємства

Коефіцієнт оборотності капіталу відображає швидкість обороту загального капіталу позичальника. У 2015 – 2017 рр. коефіцієнт оборотності капіталу відповідно становив 2,98 ; 3,56; 2,92. Отже з 2015 р. по 2017 р. збільшився на 19,5 %, що є позитивним, однак з 2016 р. по 2017 р. відбулося зменшення на 17,96 %.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу відображає швидкість обороту власного капіталу. У 2015 рр. він становив 6,97; у 2016 р. - 7,54 (збільшився на 8,22 %); у 2017 р. -7,6 % (збільшився на на 0,76%). Коефіцієнт оборотності власного капіталу показує позитивну тенденцію в бік збільшення протягом 3 років, отже, власний капітал використовується позичальником банку ефективно.

Коефіцієнт оборотності запасів характеризує кількість оборотів за вказаний період. У 2015 році коефіцієнт становив 15,28; у 2016 р. цей показник збільшився на 24,25 % і становив 18,99, що характеризується позитивною тенденцією, однак у 2017 р. зменшився до 9,94 (тобто на 47,64 %), що свідчить про зниження ефективності використання запасів.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості збільшується протягом трьох років таким чином: у 2015 р. він становив - 16,89; у 2016 р. -

24,44 (зріс на 44,65 %), у 2017 р. – 42,10 (відповідно до 2016 р. зріс на 72,28 %), аналіз показує зростання та високе значення коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості, що свідчить про швидкість перетворення її в грошові кошти.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості у 2015 р. становив 6,61; у 2016 р. 13,09, тобто зріс на 98,05 %, таке збільшення коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості свідчить про швидке погашення заборгованості, однак у 2017 р. цей показник зменшився на 21,48 % і становив 10,28. Коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2015 р. становив 7,55, у 2016 р. зріс на 34,30% і становив 10,14, проте у 2017 р. порівняно з попереднім знизився на 26,92% і дорівнював 7,41.

Проаналізувавши, показники рентабельності ДП « Кременецьке лісове господарство» (див. табл. 2.12) ми бачимо, що рентабельність продукції, яка показує скільки чистого прибутку припадає на одиницю обсягу виготовленої продукції, у 2015 р. становить 0,28 %, а у 2016 р. різко збільшується до 4,95 %, проте у 2017 р. зменшується до 2,50 %, на це впливає аналогічна зміна чистого прибутку підприємства.

Рентабельність власного капіталу показує, скільки чистого прибутку припадає на одиницю власного капіталу. У 2015 р. цей показник становив 1,94 %, у 2016 р. збільшився і досяг результату 37,31%, проте у 2017 р. скоротився до 19,09%.

Рентабельність витрат у 2015 р. становила 0,25 %, у 2017 р. - 4,96 %, проте у 2017 р. спала до 2,53 %.

Рентабельність активів значно збільшився з 2015 р., коли становив 0,83% до 2016 р. (17,61 %), що свідчить про ефективне його використання, однак у 2017 р. скоротився до 7,34 %.

Таблиця 2.10

Аналіз показників рентабельності

Показники	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне,%	
				2016/ 2015	2017/ 2016	2016/201 5	2017/201 6
Вихідні дані, тис. грн.							
1.Виручка від реалізації	20491	31668	32798	11177	1130	154,55	103,57
2. Чистий прибуток	57	1567	821	1510	-746	2749,12	52,39
3. Власний капітал	2941	4200	4300	1259	100	142,81	102,38
4. Витрати	22368	31618	32474	9250	856	141,35	102,71
5. Активи	6881	8899	11189	2018	2290	129,33	125,73
Рентабельність, %							
1. Рентабельність продукції	0,28	4,95	2,50	4,67	-2,45	1 778,84	50,59
2.Рентабельність власного капіталу	1,94	37,31	19,09	35,37	18,22	1 925,04	51,17
3. Рентабельність витрат	0,25	4,96	2,53	4,70	-2,43	1 944,85	51,01
4. Рентабельність активів	0,83	17,61	7,34	16,78	-10,27	2 125,71	41,67

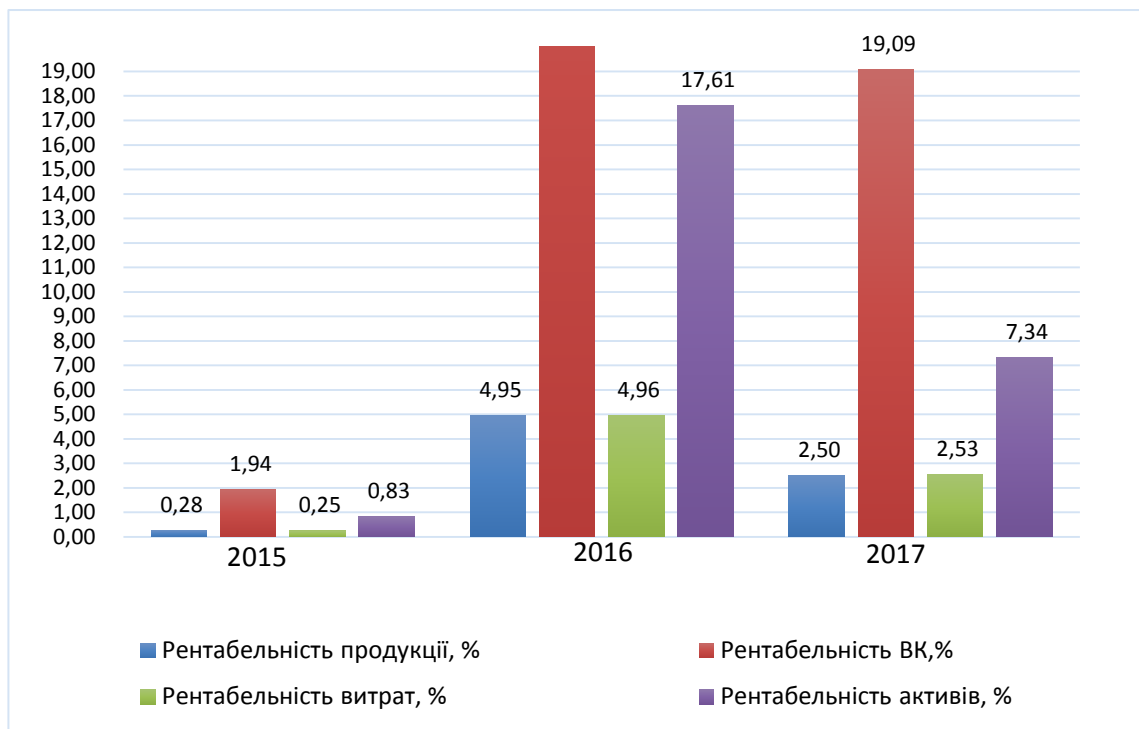

Рис. 2.10. Динаміка показників рентабельності

Проаналізувавши, показники рентабельності ДП «Кременецьке лісове господарство» ми бачимо, що рентабельність продукції, яка показує скільки чистого прибутку припадає на одиницю обсягу виготовленої продукції, у 2015 р. становить 0,28 %, а у 2016 р. різко збільшується до 4,95 %, проте у 2017 р. зменшується до 2,50 %, на це впливає аналогічна зміна чистого прибутку підприємства. Рентабельність власного капіталу показує, скільки чистого прибутку припадає на одиницю власного капіталу. У 2015 р. цей показник становив 1,94 %, у 2016 р. збільшився і досяг результату 37,31%, проте у 2017 р. скоротився до 19,09%. Рентабельність витрат у 2015 р. становила 0,25 %, у 2016 р. - 4,96 %, проте у 2017 р. спала до 2,53 %. Рентабельність активів значно збільшився з 2015 р., коли становив 0,83% до 2016 р. (17,61 %), що свідчить про ефективне його використання, однак у 2017 р. скоротився до 7,34 %.

В процесі управління діяльністю позичальника банку важливу роль посідає прогнозний аналіз, який полягає у виявленні можливих змін, здатних

покращити чи погіршити фінансовий стан підприємства та перспективи його подальшого розвитку.

Таблиця 2.11

Прогнозний аналіз валюти балансу підприємства

Показники	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Середнє Значення	Відхилення відносно, %			Прогноз на 2018 рік	Відхилення, % 2018/2017
					2016/2015	2017/2016	Середнє значення		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Валюта балансу, тис. грн.	6881	8899	11 189	8 990	129,33	125,73	127,53	11 465	102,46
Необоротні активи	4168	5776	6779	5 574	138,58	117,36	127,97	7 134	105,23
Оборотні активи	2713	3123	4410	3 415	115,11	141,21	128,16	4 377	99,25
Грошові кошти та їх еквіваленти	97	33	116	82	34,02	351,52	192,77	158	136,27
Власний капітал	2941	4200	4300	3 814	142,81	102,38	122,59	4 675	108,73
Позиковий капітал	3940	4699	6889	5 176	119,26	146,61	132,93	6 881	99,88

Проаналізувавши баланс 2015-2017 рр. можна зробити такий прогноз на 2017 рік : Необоротні активи зростуть на 5,23 % і будуть становити 7134 тис. грн. Оборотні активи скоротяться на 0,75 % і будуть становити 4377 тис.грн. Грошові кошти та їх еквіваленти зростуть на 36,27 % і будуть становити 158 тис. грн. Власний капітал зросте на 8,73% і становитиме 4675 тис. грн. Позиковий капітал скоротиться на 0,12 % і буде становити 3 810 084 тис. грн. В цілому баланс зросте на 2,46 % і буде становити 6881 тис. грн.

2.3. Прогнозування ймовірності банкрутства підприємства як елемент його фінансової надійності

Наслідки світової фінансово-кредитної кризи, сучасна економічна та політична ситуація призвели до того, що фінансовий стан значної частини підприємств погіршився, а частина з них збанкрутувала. Для того, щоб покращити свій фінансовий стан та уникнути негативної ситуації у майбутньому необхідно проаналізувати можливість настання банкрутства для підприємства-позичальника, адже це є відносно новим явищем для національної економіки, відображає неспроможність підприємства задовільнити вимоги кредиторів щодо забезпечення обов'язкових платежів в бюджет і позабюджетні фонди. Однією із юридичних підстав ліквідації підприємства, внаслідок неспроможності задовольнити у встановлений для цього термін пред'явлені банком вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом зумовлює банкрутство підприємства. Основна мета якого полягає не в ліквідації підприємства, а задоволення вимог кредиторів через визнання боржника банкрутом. Отож, банкрутство є лише засобами для звільнення від боргів, а не є самоціллю боргів [55].

В умовах ринкової економіки основною причиною неспроможності і банкрутства підприємства є його неплатоспроможність перед банком, яка обумовлена відсутністю оборотних коштів, фінансовою недостатністю та інфляцією. Більш ширші і глибші причини викликані неспроможністю працівниками апарату управління передбачати кон'юнктуру ринку і дії конкурентів в окремій перспективі внаслідок їхньої низької компетентності, адже самі незначні прорахунки щодо потреб клієнтів, калькуляція витрат на виготовлення продукції, вивчення політики уряду, проникнення на ринок нових товарів чи фірм з іншої галузі, зміна цін на сировину, матеріали, енергоносії і т.д. може зумовити втрати конкурентоспроможності та банкрутства.

Щодо надійності фінансового партнера, критерієм вибору банку для підприємств є склад акціонерів, тобто власників банку. Цю інформацію можна проаналізувати на сайті Національного банку України в розділі «Банківський нагляд» в пункті «Інформація про власників істотної участі в банках України».

Другий критерій- це величина капіталу і досвід роботи, що пояснюється так: чим більший капітал банк, тим він надійніший. Третій критерій – це фонд гарантування вкладів фізичних осіб, ґрунтується на забезпеченні функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку, тобто коли буде прийнято Національним банком України рішення про ліквідацію неплатоспроможного банку (тобто банкрутство) вкладники даного банку отримають свої кошти від фонду. Четвертий –це рейтинги, даний етап характеризується групою показників, які обов'язкові для визначення фінансової стійкості банку.

При розгляді запитів на кредитування банк обов'язково проводить оцінку майбутньої платоспроможності потенційного позичальника. Це є одним із способів запобігання або хоча б зведення до мінімуму кредитного ризику банку. Платоспроможність або, іншими словами, кредитоспроможність, розуміє під собою готовність і здатність позичальника у встановлений термін і в повному обсязі розраховуватися за своїми кредитними зобов'язаннями.

Для оцінки кредитоспроможності позичальника банки застосовують різноманітні методика і схеми. Але в загальному аналіз кредитоспроможності клієнта найчастіше здійснюється, виходячи з оцінки рівня доходів позичальника та їх зіставлення з майбутніми платежами за кредитом, вивчення кредитної історії або ж скорингової оцінки.

Аналіз кредитної історії передбачає перевірку даних про якість платіжної дисципліни потенційного позичальника за раніше отриманими кредитами в цьому банку (у випадку чинного клієнта) або ж в інших банках. Для перевірки кредитної історії аналітики використовують внутрішні і зовнішні "чорні списки", "білі списки", існуючі бази кредитних історій. В Україні з такими

базами великі проблеми. Не існує єдиної загальної бази даних, що обумовлено в першу чергу небажанням банків розкривати конкурентам інформацію про позичальників. Тому не завжди банк зможе дізнатися про це, навіть у разі наявності проблем з погашенням попередніх кредитів у клієнта або шахрайства.

Скоринг характеризується математичною або статистичною моделлю, за допомогою якої на основі кредитних історій інших клієнтів банк намагається виявити, наскільки велика вірогідність того, що конкретний потенційний позичальник поверне кредит в строк.

Фактори, які впливають на виникнення кризової ситуації бувають зовнішніми і внутрішніми. Зовнішні – це ті, на які не впливає фірма до них відносять: розмір і структура потреб населення та його купівельна спроможність; рівень цін і можливість одержання споживчого кредиту, що істотно впливає на підприємницьку активність; політична стабільність і спрямованість внутрішньої політики держави; розвиток науки і техніки, що визначає всі складові процеси виробництва товару і його конкурентоспроможність; рівень культури, тобто звички і норми споживання, переваги одних товарів і негативне відношення до інших; міжнародна конкуренція, при якій іноземні фірми в одних випадках виграють за рахунок дешевої сировини, а в інших – за рахунок створених технологій; наслідки економічного спаду, інфляції; різке зменшення державного замовлення тощо.

Внутрішні фактори, які залежать від організації роботи самої фірми включають: напрям і принципи її діяльності; ресурси і їх використання; якість і рівень використання маркетингу; виникнення збитків підприємства у зв'язку з незадовільною організацією роботи з ринком, не конкурентоспроможністю товарів, несвоєчасним в оновленням асортименту товарної продукції; зниження рівня культури виробництва і культури підприємства в цілому, включаючи кваліфікації персоналу, технічний рівень виробництва, взаємини в колективі, його впевненість в ефективній роботі; відсутність стимулів у праці персоналу підприємства та ін. [1, с. 117].

Виділяють такі три основні підходи щодо оцінки та прогнозування можливості банкрутства підприємства, які набули найбільш широкого застосування у практиці господарювання:

1. Використання системи формалізованих і неформалізованих критеріїв на основі експертних методів (метод А - розрахунку, метод Тоні Скоуна, метод Ковальова)

2. Прогнозування на основі економіко-математичних методів (модель Альтмана, Спрінгейта, Ліса, Тафлера)

3. Прогнозування на основі фінансового стану підприємства:

а) на експерентному та леталентному етапі розвитку підприємства використовуються показники ліквідності;

б) на експерентному етапі - показники фінансової стійкості;

в) на патієнтному, віолентному та коммутантному - показники оборотності та ділової активності;

г) на віолентному та леталентному етапі - рентабельність капіталу; на віолентному, комутантному, та леталентному етапі - рентабельність продукції. На практиці використання даних підходів супроводжуватиме вчасне попередження кризових ситуацій у діяльності сучасних суб'єктів господарювання [25].

Модель Альтмана та Спрінгейта, які названі на честь авторів набули значного поширення у зарубіжній практиці. Модель Альтмана – це одна з найперших моделей, яка ґрунтувалася на основі дискримінантного аналізу ймовірності банкрутства підприємства. Е.Альтман при побудові індексу дослідив 66 підприємств, половина яких збанкрутувала в період між 1946 та 1965 рр., а інша частина працювала успішно, також дослідив 22 аналітичних коефіцієнти для прогнозування в майбутньому банкрутства стали корисною інформацією [26]. З аналізованих показників Е.Альтман відібрав найбільш значущих і сформував багатofакторне регресійне рівняння, яке становить

собою функцію від деяких показників і характеризує економічний потенціал підприємства та результати його роботи за минулий рік.

Аналітична “Модель Альтмана” представляє собою алгоритм, який ґрунтується на комплексному обліку найважливіших показників, які допомагають виявити кризовий фінансовий стан та інтегральну оцінку загрози банкрутства неплатоспроможного підприємства.

З точки зору І.Е. Альтмана, модель Z може передбачити: 94 % - банкрутство фірми; 95 % - банкрутство або небанкрутство, передбачити банкрутство досить точно за два роки наперед.

Модель Альтмана («розрахунок Z -показника» — інтегрального показника рівня загрози банкрутства):

$$Z = 1,2 A + 1,4 B + 3,3 C + 0,6 D + 1,0 E, \quad (3.1), \quad \text{де}$$

A — частка власного оборотного капіталу в активах: $(1195 - 1695) / 1300$;

Робочий капітал = оборотний актив – поточні зобов’язання: $(1195 - 1695)$;

B — рентабельність активів на основі прибутку нерозподіленого прибутку: $(1420 / 1300)$;

C — рентабельність активів на основі прибутку до оподаткування: $(2290 / 1300)$;

D — коефіцієнт покриття поточних зобов’язань власним капіталом: $(1495 / 1695)$;

E — коефіцієнт трансформації: $(2000 / 1300)$.

Значення показника « Z » так пов’язане з імовірністю банкрутства:

$Z \leq 1,8$ — дуже висока;

$1,81 \leq Z \leq 2,70$ — висока;

$2,71 \leq Z \leq 2,99$ — можлива;

$Z \geq 3,00$ — дуже низька.

95% становить точність прогнозування банкрутства згідно з цією моделлю.

Отже, на основі моделі дослідимо ймовірність банкрутства ДП «Кременецьке лісове господарство»

$$Z = 1,2 A + 1,4 B + 3,3 C + 0,6 D + 1,0 E$$

$$A = (4410 - 6889) / 11189 = - 0, 22;$$

$$B = 0 ;$$

$$C = 1006 / 11189 = 0, 09;$$

$$D = 4300 / 6889 = 0, 62;$$

$$E = 32798 / 11189 = 2, 93.$$

$$Z = 1,2 * (- 0, 22) + (1,4 * 0) + 3,3 * 0, 09 + 0,6 * 0,62 + 1,0 * 2,93 = 3, 34.$$

Отже, можемо говорити про те, що ймовірність банкрутства на даному підприємстві є низькою, оскільки $Z = 3, 34$ (умова $Z \geq 3,00$ — дуже низька).

Хоча модель Альтмана є значно поширеною і має певні переваги, однак вчені виділяють і ряд недоліків. Барановська О.М. вважає, що необхідно звернути увагу саме на тому, що не дивлячись на відносну простоту даної моделі для аналізу кризового стану, застосування її в Україні в сучасних умовах у викладеному вигляді не дасть змоги отримати об'єктивний результат. Оскільки, модель Альтмана побудована на основі даних 50-х років минулого століття, то використання її для західних компаній теж є проблематичним. Тому в результаті суттєвих змін у рівні економічного розвитку вчений вважає за доцільне їх періодичне тестування на нових вибірках даних з метою досягнення більш точного результату отриманих результатів, які слугують основою для прийняття управлінських рішень [5].

Модель М. Спрінгейта передбачає розвиток інтегрального показника, за допомогою якого здійснюється оцінка ймовірності визнання підприємства банкрутом. Ця модель була побудована Гордоном Л. В. Спрінгейтом в університеті Симона Фрейзера в 1978 році за допомогою покрокового дискримінантного аналізу методом, який розробив Едуард І. Альтман в 1968 році. В процесі створення моделі з 19 фінансових коефіцієнтів, які вважалися найкращими, в остаточному варіанті залишилося тільки чотири.

Точність даної моделі є досить високою і становить більше 90 %.

Проте наявні і недоліки в моделі Спрінгейта, основними з яких є:

- під час розрахунків не були враховані умови розвитку економіки різних країн, орієнтовано на Канаду і США;
- необхідна корекція на національну валюту, яка, своєю чергою, порушує безперервність;
- значення змінних в оригінальних моделях надані в канадських і американських доларах. Перерахунок на долари в інших країнах проблему вирішує, але зміни курсу залишають відхилення[67].

Модель Спрінгейта

$$Z = 1,03 A + 3,07 B + 0,66 C + 0,4 D, \quad (3.2), \quad \text{де}$$

A — відношення оборотного капіталу до загальної вартості активіву:
(1195 – 1695) / 1300;

B — рентабельність на основі фінансових результатів до оподаткування:
(2290 / 1300);

C — відношення фінансового результату до оподаткування до поточних зобов'язань: (2290 / 1695);

D — коефіцієнт трансформації: 2000 / 1300.

Вважається, що точність прогнозування банкрутства за цією моделлю становить 92%, проте з часом цей показник зменшується. Якщо $Z < 0,862$, то підприємство є потенційним банкрутом.

За даною моделлю дослідимо прогноз банкрутства ДП «Кременецьке лісове господарство»

$$Z = 1,03 A + 3,07 B + 0,66 C + 0,4 D,$$

$$A = (4410 - 6889) / 11189 = - 0, 22;$$

$$B = 1006 / 11189 = 0, 09;$$

$$C = 1006 / 6889 = 0, 15;$$

$$D = 32798 / 11189 = 2, 93.$$

$$Z = (1,03 * (-0,22)) + (3,07 * 0,09) + (0,66 * 0,15) + (0,4 * 2,93) = 1,85.$$

Отже, за моделлю Спрінгейта ДП «Кременецьке лісове господарство» являється потенційним банкрутом, оскільки $Z = 1,317$ (умова моделі $Z < 0,862$).

В моделях Альтмана та Спрінгейта оцінка банкрутства ґрунтується за показниками ділової активності та рентабельності, за кількісним складом в яких домінується впливна остаточний результат моделі.

Однак, слід зазначити, що при застосуванні цих моделей орієнтаційна показники ділової активності та рентабельності при визначенні банкрутства не завжди характеризується виправданістю та точністю. Якщо фінансово-економічна діяльність підприємства є збитковою, то це не означає, що воно обов'язково має збанкрутувати, хоч це буде свідчити про загрозу банкрутства, однак, збитковість може бути тимчасовою, і підприємство може досить швидко відновити прибутковість. З іншого боку, за високої рентабельності не потрібно виключати ймовірність банкрутства адже, на підприємстві можуть бути незадовільними показники ліквідності та фінансової стійкості, що свідчить про небезпеку банкрутства [9].

Під час прогнозування банкрутства не слід акцентувати увагу саме на показниках фінансової стійкості, оскільки це не завжди дасть правильну оцінку, адже підприємство може мати достатньо залучених коштів, однак, ефективність використання фінансових ресурсів і забезпечення високої рентабельності дасть змогу розраховуватися з кредиторами. У випадку такої ситуації як наявності досить великої частки залученого капіталу показники прибутковості низькі, у цьому разі можливість банкрутства значно зростає.

Отже, на сьогодні не існує єдиного підходу щодо прогнозування банкрутства підприємств, хоча з точки зору вчених щодо цього питання, показники, які аналізуються авторів більш точно характеризують фінансовий стан підприємства та більш можуть надати рекомендації для проведення санації та реструктуризації.

Фінансовий стан підприємства потребує все більш систематичного й точного оцінювання з використанням різних методів аналізу. Перший етап у вдосконаленні фінансового стану підприємств є пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу з мінімальним фінансовим ризиком за максимальної рентабельності власного капіталу. Оптимізація ліквідності підприємства реалізується за допомогою оперативного механізму фінансової стабілізації - системи заходів, які спрямовані як на зменшення фінансових зобов'язань, так і на збільшення грошових активів, що забезпечують ці зобов'язання. Зменшити фінансові зобов'язання підприємство може за рахунок: зменшення суми постійних витрат та рівня умовно-змінних витрат; збільшення строків кредиторської заборгованості за товарними операціями; відтермінування виплат дивідендів та відсотків [47].

Суму грошових активів можна збільшити за рахунок: рефінансування дебіторської заборгованості; прискорення оборотності дебіторської заборгованості (шляхом скорочення термінів надання комерційного кредиту); оптимізація запасів товарно-матеріальних цінностей (шляхом встановлення нормативів товарних запасів методом техніко-економічних розрахунків); скорочення розмірів страхових, гарантійних та сезонних запасів на період перебування підприємства у фінансовій кризі.

Для покращання фінансового стану підприємства також слугує ще один напрям - це збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства, внаслідок чого збільшиться коефіцієнт абсолютної ліквідності і підприємство зможе брати довго- і короткострокові позики для фінансування поточної діяльності, адже вони видаються лише платоспроможним підприємствам, в яких коефіцієнт абсолютної ліквідності відповідає нормі. За рахунок реалізації зайвих виробничих і невиробничих фондів, здачі їх в оренду можна забезпечити збільшення грошових коштів. Якщо підприємство не отримує прибутку у розмірах, які забезпечують необхідний приріст фінансових ресурсів, спрямованих на зміцнення матеріально-технічної бази підприємства

та їх соціальної сфери, то фінансовий стан підприємства не може бути стійким. Інформація про фінансовий стан підприємства надзвичайно важлива як для керівництва підприємства, так і для інвесторів. Інформаційне забезпечення підприємства, тобто його достовірні інформація про дані фінансового стану підприємства є важливою умовою для прийняття правильних управлінських рішень, тому й заслуговує на увагу [74].

Акцентуючи увагу, що в умовах фінансової кризи та фінансової нестабільності існують проблеми фінансового стану, а також необхідність стабілізації фінансової стійкості підприємств, то слід вжити такі заходи:

- усунення зовнішніх факторів банкрутства; удосконалення поточного календаря фінансового документа, у якому докладно відображається грошовий обіг підприємства;
- регулювання рівня незавершеного виробництва; переведення низькооборотних активів до високооборотних;
- вживання локальних заходів з поліпшення фінансового стану;
- забезпечення фінансового становища підприємства в середньостроковій перспективі, яке виявляється в стабільному надходженні виручки від реалізації в достатньому рівні ліквідності активів, підвищенні рентабельності продукції, установа припинення штрафних санкцій за прострочену кредиторську заборгованість, забезпечення достатності фінансових ресурсів для покриття нових поточних зобов'язань;
- поступове погашення старих боргів, скорочення витрат до мінімально допустимого рівня, проведення енерго- і ресурсоощадних заходів;
- створення стабільної фінансової бази; забезпечення стійкого фінансового становища підприємств у довгостроковій перспективі, створення оптимальної структури балансу та фінансових результатів, фінансової системи підприємства до несприятливого зовнішнього впливу [27, 28].

Висновок до розділу 2

Отож, достовірність інформаційного забезпечення фінансово-господарською діяльністю та використання підходів для оцінки їх в комплексі дасть можливість поставити правильний діагноз якості фінансового менеджменту на підприємстві банківською установою і прийняти обґрунтовані антикризові управлінські рішення, хоча методики такого аналізу в Україні у зв'язку з переходом на нову систему стандартів бухгалтерського обліку розроблені недостатньо і завданням стоїть вирішити дану проблему. Для вирішення проблеми запобігання банкрутства позичальників банку необхідна дієва система правових заходів, яка б забезпечила нейтралізацію причин та умов, що сприяють вчиненню цих кримінальних правопорушень. Зменшенню кількості випадків шахрайств сприяє, насамперед, ефективна робота банків у цьому напрямку. Використовуються зовнішні бази даних – бази БКІ (Бюро кредитних історій), однак БКІ не є достатньо ефективним при наданні споживчих кредитів, оскільки для ухвалення остаточного рішення про видачу грошових коштів необхідний швидкий доступ до інформації про клієнта. Для інших видів кредитування, де на ухвалення рішення про видачу кредиту необхідно декілька днів, БКІ є ефективним, оскільки фіксуючи всі факти шахрайства, зменшують ризик вчинення повторного правопорушення. А стосовно вибору надійності фінансового партнера, критерієм вибору банку для підприємств є склад акціонерів, величина капіталу і досвід роботи, також фонд гарантування вкладів фізичних осіб, який забезпечує функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку та рейтинги банку. При розгляді запитів на кредитування банк обов'язково проводить оцінку готовності і здатності позичальника у встановлений термін і в повному обсязі розраховуватися за своїми кредитними зобов'язаннями.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ

3.1. Міжнародний досвід оцінки банками кредитоспроможності на інвестиційної привабливості підприємства

Інвестиційна привабливість позичальника як економічна категорія має об'єктивний характер, тому її оцінка з точки зору банку-інвестора завжди суб'єктивна і визначається можливістю досягнення своїх стратегічних цілей, до яких можуть відноситись:

- оволодіння деяким обмеженим ресурсом (сировинні ресурси, ринки збуту, територія, енергія, споживачі та ін.);
- формування власних стандартів на продукцію або послуги;
- досягнення в галузі монопольного становища;
- ослаблення конкурентів;
- захист вкладеного капіталу;
- оволодіння інтелектуальною власністю;
- залучення і збереження висококваліфікованих кадрів;
- залучення союзників, створення розгалуженої мережі філій та ін. [22].

До оцінки інвестиційної привабливості високі вимоги відображає висока динаміка змін ринкового конкурентного середовища. Хоча не завжди буде виправдана на практиці приваблива позиція теорії, яка зорієнтована на один показник. Тому фінансові аналітики, які здійснюють підготовку оглядів та прогнозів, надання консалтингових послуг використовують для аналітичних оцінок системи показників. Виходячи із суб'єктивного характеру оцінки в загальному випадку будь-яке прогнозне рішення, незалежно від числа критеріїв є суб'єктивним, а розраховані значення показників є інформацією, що надається керівництву для прийняття інвестиційного рішення, яке в умовах

багатокритеріальної задачі набагато складніше прийняти, ніж у тому випадку, якщо вирішується однотипне завдання.

Практикою підтверджено, що достовірність аналізу фінансового стану та інвестиційної привабливості позичальника з погляду банку можна досягнути за допомогою системи показників на основі повного комплексу фінансової звітності, з урахуванням особливостей формування економічних показників, їх вірного застосування разом з іншою поточною інформацією про підприємство. Тому при оцінці ІПП слід брати до уваги специфіку сфери його діяльності, місце розташування, виробничий потенціал, систему управління, інвестиційну програму, показники соціально-економічного розвитку, ефективності управління та оцінки ринкової стійкості[57].

Отже, комплексна оцінка ІПП повинна проводитися на основі системного використання кількісних і якісних показників та характеристик. Кількісні показники визначені в наявних підходах фінансового менеджменту і активно застосовуються на практиці для оцінки діяльності об'єкта інвестування в період, що передуює оцінці, являють собою об'єктивні вимірники, що дозволяють оцінити внутрішні фактори розвитку суб'єкта господарювання. Але кількісні показники без врахування впливу зовнішнього середовища не характеризують повністю розвиток підприємства і сегмента ринку, на якому воно функціонує. Тому необхідно використовувати якісні показники для отримання оперативної інформації про зміну впливу зовнішніх факторів на ІПП. Оскільки, ІПП формується під впливом ендогенних і екзогенних факторів, то необхідно брати до уваги мінливість параметрів і специфіку впливу на позичальника з урахуванням його галузевої належності, економічної ситуації, територіального розташування т.д. Фактори є досить мінливими, дослідження стаціонарне, тобто певного кола параметрів оцінки інвестиційної привабливості, не дозволяє адекватно відобразити ситуацію в той чи інший момент часу. Тому потрібно врахувати особливості суб'єктів господарювання

на певний період і провести відбір змінних, характерних для конкретного об'єкта дослідження.

За допомогою різних методичних підходів протягом останнього десятиріччя банки зарубіжних країн активно розробляють методи характеристики кредитоспроможності потенційних позичальників. Метою яких є розробка стандартних підходів для об'єктивної оцінки позичальників, виявити кількісні критерії для поділу майбутніх клієнтів, які спроможні вчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями, а також ті, які не мають здатності підтримувати належний рівень кредитоспроможності.

Протягом півстоліття у банківській діяльності Європи та США розроблялися й уточнювалися методики, які є на сьогодні досить актуальними для сучасної України з урахуванням орієнтації на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та звітності, ця система показників не просто описує фінансовий стан позичальника, як юридичної, так і фізичної особи, але дозволяє спрогнозувати майбутні проблеми. У практиці банківської системи Великобританії головна увага приділяється гірину, тобто коефіцієнту залежності, що відображає співвідношення залученого і власного капіталу, який в свою чергу оцінюється за балансовою або ринковою вартістю. Максимальне значення цього показника банками не встановлюється, але високе його значення (понад 100%) означає про властивий високий кредитний ризик. У банківській системі США працівники коли оцінюють кредитоспроможність клієнта, то застосовують інформацію кредитного бюро, на основі якої фахівці банку у випадку позитивної характеристики про позичальника нараховують бали, а у випадку негативної знімають. Зарубіжним банкам притаманний також розгорнутий аналіз коефіцієнтів, який відображає розрахунок великої кількості фінансових показників, які класифікують у групи за спільними ознаками для зручності. Американські банки у своїй діяльності для аналізу кредитоспроможності клієнтів, зазвичай використовують такі показники:

коефіцієнт залучень, покриття, ліквідності показники оборотності капіталу та прибутковості основної діяльності.

У французькій банківській системі менеджери виділяють такі аналізові показників: іммобілізації активів, використання обігових коштів, грошових потоків, співвідношення результатів фінансової діяльності та складових капіталу і фінансових зобов'язань. Однак існує одна з найвідоміших систем оцінки фінансового стану та ймовірності банкрутства підприємства – позичальника, яка розроблена американським політиком-республіканцем Льюїсом «Скутером» Ліббі система таких показників: прибутковість, діяльність, ліквідність, баланс активів, становище з готівкою.

Значного поширення у західних банках набули рейтингові (бальні) системи оцінки, які створюють банки на основі емпіричного підходу з використанням регресійного математичного або факторного аналізу, а також застосовують історичні дані про банківські «надійні», «ненадійні» та «добрі» позики й визначають критеріальний рівень оцінки позичальників.

Рейтингова модель здійснюється за етапами:

- по-перше, збору та аналітичної оцінки вхідної інформації за досліджуваний період часу;
- по-друге, визначення системи показників, їх класифікація, яка використовуються для рейтингової оцінки фінансового стану підприємства;
- по-третє, економічне обґрунтування та вибір критеріїв для оцінки стійкості фінансового стану підприємства та встановлення обмежень їхньої зміни;
- по-четверте, підсумкова рейтингова оцінка фінансового стану підприємства [36].

Показник рейтингової оцінки характеризується надійним критерієм, який може дати порівняльну оцінку діяльності різних підприємств та підрозділів, оцінити ефективність прийнятих раніше управлінських рішень конкурентоспроможність виготовленої продукції, можливість варіантів розвитку виробництва, помічником у виборі надійного ділового партнера та показником

інвестиційної привабливості різних господарських об'єктів. Основна перевагою рейтингової моделі заключається в її простоті, адже досить лише розрахувати фінансові коефіцієнти, зважити їх, щоб визначити клас позичальника. Кредитний скоринг є модифікацією рейтингової оцінки, який являється технічним прийомом, що доволі широко використовується у банках Заходу. Дану модель вперше запропонував американський економіст Д. Дюган з метою відбору позичальників, а також виділив групу чинників, які дають змогу з певною точністю достовірно визначити ступінь кредитного ризику у разі надання споживчої позики тому чи іншому позичальнику та провести експрес-аналіз заявки на кредит у присутності клієнта.

Ще один із найпоширеніших методів оцінки кредитоспроможності клієнтів зарубіжних банків є множинний дискримінантний аналіз («кластерний аналіз»). За допомогою статистичних методів отримують прогнознi моделі, які використовуються для оцінки якості потенційних позичальників. При множинному дискримінантному аналізі (МДА) використовується дискримінантна функція (Z), що враховує деякі параметри і фактори, які дають оцінку фінансовому стану позичальника. Коефіцієнти регресії визначаються на основі статистичної обробки даних по вибірці фірм, які вижили протягом певного часу або збанкрутували. Z -оцінка фірми за умови поступово погіршення її становища збанкрутує, якщо вона знаходитиметься ближче до показника середньої фірми-банкрута, хоча якщо менеджери фірми і банк докладуть максимум зусиль для усунення фінансових труднощів, то банкрутство, ймовірно, що не відбудеться. Тому, слід зауважити, що сигналом для запобігання банкрутства є саме Z -оцінка. Для здійснення множинного дискримінантного аналізу потрібна доволі репрезентативна вибірка підприємств, диференційованих за галузями та розмірами. Труднощі полягають у тому, що розрахувати коефіцієнти регресії, всередині галузі не завжди можна знайти достатню кількість фірм, які збанкрутували. Прикладом такої класифікаційної моделі може бути «модель Зета», яка застосовується в

кредитному аналізу іноземними банками для оцінки вірогідності банкрутства ділової фірми. Ключовий параметр «Z» визначають за допомогою рівняння, змінні якого включають 20 характеристик досліджуваної фірми (ліквідність, швидкість обігу капіталу тощо). Якщо коефіцієнт перевищує критичну величину, то фірму зараховують до розряду надійних, а коли одержаний коефіцієнт нижчий від встановленої межі то, фінансовий стан такого підприємства викликає сумніви і видавати кредит їй не рекомендується. У світовій практиці для оцінки кредитоспроможності позичальника поширеними є такі методика : PARSER і CAMPARI.

Таблиця 3.1

Розшифрування методик PARSER та CAMPARI [9]

Розшифрування методик	
PARSER	CAMPARI
<p>P – Person – Інформація про особу позичальника та його репутацію;</p> <p>A – Amount – обґрунтування необхідної суми кредиту;</p> <p>R – Repayment – можливості погашення; Економічний форум. 2/2011</p> <p>S – Security – оцінка забезпечення;</p> <p>E – Expediency – доцільність кредиту;</p> <p>R – Remuneration – винагорода банку (процентна ставка) за ризик надання кредиту.</p>	<p>C (character) – характеристика клієнта;</p> <p>A (ability) – здатність до погашення позики;</p> <p>M (margin) – маржа (доходність);</p> <p>P (purpose) – мета кредиту;</p> <p>A (ammount) – розмір позики;</p> <p>R (repayment) – умови погашення позики;</p> <p>I (insurance) – страхування ризику непогашення позики.</p>

Для оцінки ризикованості та класифікації кредитів, а також з метою визначення кредитоспроможності широкого практичного значення має непараметрична модель CART (Classification and Regression Trees). Переваги

якої полягають у можливість її широкого застосування, доступності для розуміння і незначній трудомісткості розрахунків, хоча при побудові таких моделей застосовують складні статистичні методи [80]. Одна з таких моделей називається «рекурсивна розбивка» запропонована М. Фрідменом, Е. І. Альтманом і Д. Као, полягає у побудові «класифікаційного дерева» з метою виявлення фірм-банкрутів, коли компанії-позичальники поділяють на «гілки» залежно від значень вибраних фінансових коефіцієнтів, кожна «гілка» дерева, у свою чергу, поділяється на «гілки» відповідно до інших коефіцієнтів. Отож, відповідно до порогового значення показника здійснюється розподіл підприємств на підприємства, які потенційно можуть стати банкрутами, та такі, які мають доволі стійкий фінансовий стан.

Ефективність щодо застосування зарубіжного досвіду та функціонування ринку банківських інвестиційних послуг залежить від чинників, а саме: наявності адаптованої теоретичної і термінологічної бази, яка є основою надання комплексних банківських інвестиційних послуг позичальника; адаптація платіжних систем вітчизняного зразка до європейських клірингових; розвиток банківських інвестиційних послуг у галузі корпоративних фінансів, управління активами і сек'юритизації; для надання електронних банківських інвестиційних послуг використання інтернету; створення міжнародної кредитної історії для розвитку банківських послуг на світовому кредитному ринку в майбутньому; розвиток мережі представництв, філій і дочірніх структур вітчизняних банків за кордоном; точніша розробка і визначення сильних і слабких сторін основних моделей організації фондового ринку за рубежом. Масштаби та сили впливу банків на позичальника в світовій економіці, а також вплив ринку цінних паперів на стабільність банківської системи є приводом для дискусій між економістами-банкірами і зумовили появу двох моделей функціонування фондового ринку: англосаксонська і німецька.

"Англосаксонська" модель забороняє банкам інвестиції у цінні папери підприємств. Закон Гласса-Стігала забороняв банкам інвестиції в акції.

Головними аргументами заборон були такі: гарантування банками андеррайтингу (розміщення цінних паперів) збільшує ризики нестабільності грошово-кредитної системи; поява суперечок між інтересами банку як позикодавця і як андеррайтера; зростання концентрації фінансової сили банків, що веде до зменшення впливу конкурентного механізму регулювання економіки. Проте тривала дія закону Гласса-Стігала породила три особливості фінансово-банківської системи США: банківська система через свою слабкість є неспроможною задовольняти потреби підприємств-позичальників у фінансуванні шляхом кредитування; корпоративний сектор, незадоволений високими процентними ставками за кредитами, розпочав мобілізацію засобів за допомогою боргових зобов'язань; банки зіткнулись з жорсткою конкуренцією з боку небанківських фінансових установ, які були менш обмеженими щодо діяльності на фондовому ринку. Усе це у кінцевому підсумку призвело до того, що автори і прихильники "англосаксонської" моделі відмовились від заборони банкам торгувати акціями підприємств.

"Німецька" модель фондового ринку дає змогу банкам проводити операції з акціями підприємств і в результаті фінансова система ФРН має такі риси: підприємства використовують банківські кредити як основне джерело зовнішнього фінансування; банки володіють істотною частиною капіталів підприємств; на фондовому ринку панують банки і дуже мало незалежного інвестиційного бізнесу. "Німецька" модель має перевагу поширення за двох принципових її наслідків: по-перше, важлива роль банків на фінансовому ринку ставить підприємства під їх фінансовий контроль; по-друге, банки, володіючи корпоративними акціями, можуть легко контролювати ефективність використання своїх кредитів і задовольняти потреби промисловості у доступних довгострокових позиках. На нині високі стандарти демонструє ринок банківських послуг, в т.ч. ринок банківських інвестицій, США. У цілому цей ринок володіє такими основними ознаками: зрощення промислового і банківського капіталу; орієнтація банків на надання електронних банківських

послуг; наявність великої кількості небанківських фінансових інститутів; розвинутість банківської інфраструктури. Особливістю ринку банківських послуг США є переорієнтація банків з короткострокових кредитів на інвестиційні послуги і цільове довгострокове кредитування підприємств.

Для формування банківського інвестиційного ринку в Україні важливим є досвід КНР, яка вміло захищає свою банківську систему від іноземного капіталу. Врешті-решт, інвестування іноземного капіталу в економіку і банківську сферу загалом можна розглядати як банківську послугу з регулювання економікою. Китайське законодавство обмежує діяльність кожного іноземного банку одним містом і дає змогу надавати послуги спільним підприємствам у галузі валютних операцій. Законодавчо КНР має перелік послуг, які можуть надавати іноземні банки у спеціальних економічних зонах: платіжні послуги клієнтам і банкам-кореспондентам; документарні послуги; проектне фінансування; інвестиційні послуги; видача гарантій; фінансове консультування; кастодіальні послуги. Як видно, із перелічених семи чотири належать до інвестиційних послуг. Оцінюючи зарубіжний досвід розвитку банківського інвестиційного ринку (ринок позичкових капіталів) можна виділити нові аспекти і напрями сучасної інвестиційної діяльності банків, а саме: послуги банків зі сек'юритизації; послуги банків зі управління фінансовими активами; послуги банків зі розміщення єврооблігацій; послуги банків у галузі корпоративних фінансів.

Отож, узагальнивши усе вище сказане, можна стверджувати, що для оцінки ІПП існують безліч варіантів методичних підходів зарубіжних країн, які дозволять оцінити різномірні кількісні та якісні параметри (показники), що характеризують складові ІПП, а також дадуть можливість отримати об'єктивну картину ефективності використання та стану наявного інвестиційного потенціалу та рівня інвестиційного ризику.

3.2. Напрямки вдосконалення методики оцінки інвестиційної привабливості та кредитоспроможності

Важливе місце для аналізу формування й еволюції поняття «кредитоспроможність» і «інвестиційна привабливість» відіграють особливості становлення банківської системи. Інвестиційна привабливість держави являється важливим фактором становлення позитивного іміджу та забезпечення сталого розвитку економіки країни на світовій арені.

В умовах сучасності актуальною для України є проблема низького рівня капіталовкладень та відсутності припливу інвестицій та потребує вирішення. Вагоме значення у кредитному процесі має правильна та об'єктивна оцінка позичальника, яка визначається перш за все його кредитоспроможністю. Її достовірність значно впливає як на ефективність кредитної діяльності банку та результати конкретних кредитних угод. Точність оцінки виявляється надзвичайно важливою для позичальника, тому що від неї залежить можливість, обсяг кредиту та рішення про надання кредиту. Відсутність категорії фахівців, компетентних щодо підготовки й прийняття рішень про можливість та умови кредитування, відсутність науково-обґрунтованих методів оцінювання кредитоспроможності позичальника і ризику повернення кредитів є наслідком щодо погіршення якості кредитного портфеля, а це може призвести до погіршення фінансового стану чи й банкрутства банку [79].

Основним нормативно-правовим документом, який діє в Україні і за яким регламентується порядок розрахунку ризиків за кредитами є Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями № 23 від 25.01.2012р. [62]. Згідно з положенням розраховуються показники фінансової стійкості, ділової активності, платоспроможності, рентабельності, також аналізують кредитоспроможність, якісність показників – кредитну історію, забезпечення менеджменту підприємства та залежність позичальника від структурних змін в економіці.

Отже, при аналізі фінансового стану позичальника, а саме аналізі кредитоспроможності підприємств-позичальників потрібно збільшити кількість фінансових коефіцієнтів, котрі б комплексно характеризували фінансовий стан підприємства, а не обмежуватися лише декількома показниками. На практиці як в нашій країні, так і за кордоном використовують коло показників, які характеризують різні аспекти діяльності підприємства, хоча системи коефіцієнтів відрізняються не лише складом, а й кількістю. Важливе значення має методика оцінки кредитоспроможності позичальника, яку розробила А. Полозова, яка за словами автора полягає у тому, що «необхідно розширити склад фінансових коефіцієнтів, які застосовуються банком для аналізу кредитоспроможності позичальника, передусім у плані достатньої оцінки фінансової стійкості та ефективності господарської діяльності» [64]. Із метою більш детальної оцінки фінансового стану підприємства для аналізу банком структури й співвідношень між різними джерелами грошових ресурсів клієнта та їх впливу на рівень кредитного ризику А. Полозова запропонувала додати до групи показників фінансової стійкості такі коефіцієнти: мобільність оборотних коштів, оборотний капітал, власність, залучені кошти. З точки зору автора даної методики, «загальна сукупність коефіцієнтів, яка відображає економічну ефективність діяльності позичальника і, яка полягає у доцільності використовувати при аналізі кредитоспроможності суб'єкта господарювання, може бути класифіковано за такими основними трьома підгрупами показників, які оцінюють результати діяльності підприємства: рентабельність; оборотність капіталу; виробничий потенціал.

Не менш важливою є думка про те, що однією з проблем є визначення системи показників, які б комплексно охарактеризували кредитоспроможність позичальників, з якою мають упоратися вітчизняні банки. Банківська непрозорість щодо якості їхніх кредитних портфелів, фінансова криза, яка суттєво вплинула на банківську систему України, фінансова стійкість банків, засвідчили наявність суттєвих недоліків щодо методів оцінки реального

кредитного ризику. Запровадження західних технологій оцінки кредитоспроможності, рейтингових систем та водночас значна частка іноземного капіталу в банківській системі України призводять до суттєвої розбіжності між методами оцінки кредитного ризику західної та української банківських шкіл [69]. Згідно вимог Базеля II відбувається повільне впровадження суттєвих змін до українського законодавства щодо аналізу кредитного ризику, що означає актуальність дослідження та визначення певних шляхів удосконалення методів і систем оцінки кредитоспроможності українськими банками та банківською системою в цілому.

В загальному для виявлення рівня кредитоспроможності підприємства розгляд лише фінансових показників підприємств є недостатнім в цьому і заключається основна проблема. Аналіз сукупності кількісних та якісних показників позичальника дає можливість перейти до інтегрального значення – кредитного рейтингу, який є визначальним показником кредитоспроможності. Проте передумовою для остаточного прийняття рішення щодо його фінансового стану не може бути присвоєння кредитного рейтингу позичальнику, адже необхідно враховувати залежність кредитного ризику від рейтингу позичальника. Досвід закордону є корисним при подальшому удосконаленні існуючих методик кредитоспроможності. Хоча в умовах нерівномірного розвитку економічних систем з урахуванням особливостей розвитку банківського сектору України та її економіки в цілому запозичені методи повинні коригуватися та удосконалюватися. На сьогодні в розвинених країнах світу, серед масштабної кількості інструментів управління кредитними ризиками, що використовуються однією з найбільш ефективних є особливою скорингова модель, яка потребує особливої уваги. Дана модель дозволяє якісно оцінити кредитоспроможність потенційного позичальника та автоматизувати процедуру класифікації клієнтів банку. Основою побудови скорингової моделі є принцип, згідно якого припускається, що майбутні клієнти банку будуть вести себе так, як існуючі. Запровадження скорингових систем для українських

банків може бути альтернативним варіантом оцінки кредитоспроможності. В процесі здійснення аналізу було виявлено, що для застосування даного методу необхідне накопичення достатньої кількості статистичної інформації, що потребує часу і значних матеріальних витрат. Тому, перш за все, необхідно активізувати процес об'єднання даних про позичальників різних банків, що значно спростить процедуру систематизації необхідного масиву статистичних даних з допомогою бюро кредитних історій. Вітчизняні банки повинні чітко визначити етапи впровадження скорингової методики оцінки кредитоспроможності позичальника та виявити напрямки кредитної політики, що дасть можливість прогнозувати ймовірність банкрутства, доходів та ефективності рекламної компанії[44]. Найпоширенішим недоліком у діяльності банків з питання оцінки кредитоспроможності є відсутність достатнього інформаційного забезпечення про поточний фінансовий стан позичальників, відсутність навичок критичної оцінки об'єктивності фінансової звітності. Також не можна ігнорувати випадки умисного спотворення позичальниками офіційної бухгалтерської звітності або за рахунок завищення одержуваних доходів, або заниження здійснених витрат. Жодна, навіть сама досконала методика аналізу позичальника не забезпечує об'єктивності отриманих результатів, якщо вихідна інформація недостатньо вичерпна чи ненадійна. Відповідно, напрямом подальших досліджень є вдосконалення єдиної рейтингової системи та розробка комплексу заходів, які зможуть суттєво покращити рівень оцінки кредитоспроможності підприємств-позичальників, а завдяки цьому покращити процес кредитування, принципи прийняття рішення, вдосконалити механізм управління кредитним портфелем банків, принципи кредитної політики та методи формування резервів. Крім того, суттєвою проблемою є необхідність врахування динаміки фінансових показників підприємства – позичальника та забезпечення достовірності даних, які є базовими для оцінки платоспроможності банками України.

Удосконалення методики оцінки кредитоспроможності позичальників, запровадження нового підходу до оцінювання кредитних ризиків банками свідчить про рішучі дії НБУ в реформуванні вітчизняної системи регулювання діяльності банків відповідно до рекомендацій міжнародних експертів. Управління ризиками в цілях підтримки ліквідності і уникнення банкрутства – є найважливішим завданням банківської системи. Зниження ризику при здійсненні позичкових операцій, можливо досягти на основі комплексного вивчення кредитоспроможності позичальника. Тобто необхідно поєднати у методичному підході до визначення кредитоспроможності позичальників оцінку фінансового стану та якісних показників фінансово-господарської діяльності підприємства. Таким чином, перспективним шляхом удосконалення оцінки кредитоспроможності позичальників комерційних банків є розробка та подальше вдосконалення єдиної рейтингової системи за таким напрямками:

- вдосконалення інформаційного забезпечення – надати аналітикам банку достатнього обсягу якісної інформації, за критеріями повноти, достовірності, актуальності, об'єктивності, на основі якої можливо визначити надійність позичальника;

- розробка та впровадження моделі оцінки кредитоспроможності позичальників, яка ґрунтувалася б не тільки на аналізі фінансового стану, але й на оцінці інших факторів, що впливають на розвиток діяльності підприємства;

- розширення складу показників фінансового аналізу для отримання інформації, яка б характеризувала б усі аспекти діяльності потенційного клієнта;

- проведення оцінки можливих джерел погашення зобов'язань за кредитом, серед яких можуть бути як внутрішні ресурси підприємства, так і додатково залучені позикові кошти, кошти від ліквідації чи реалізації активів, новий внесок капіталу тощо;

- активне використання аналізу грошових потоків підприємства, що дає можливість відстежити грошові потоки між позичальником і його дочірніми та

посередницькими структурами для недопущення виведення коштів на фінансування конкретних виробничих потреб позичальника через пов'язані з ним структури.

Найбільш поширеними факторами, що свідчать про погіршення кредитоспроможності позичальника, виступають:

- порушення графіка погашення заборгованості за кредитом та відсотками;
- негативні тенденції змінення значень фінансових показників;
- збільшення обсягів позареалізаційних доходів та витрат;
- збільшення частки готівкового обігу;
- поява картотеки;
- несвоєчасне надання поточної інформації;
- відсутність аудиторських висновків про достовірність фінансової звітності позичальника.

Але для виконання головного завдання, яке стоїть перед процедурою кредитного моніторинга, недостатньо тільки спостерігати негативні фактори діяльності позичальника. Комерційний банк повинен щільно розробляти та активно застосовувати адекватні методи з метою подолання негативних тенденцій. Такими засобами для банків є:

- реструктуризація кредита (змінення умов погашення кредита);
- зниження рівня заборгованості за рахунок більш ефективного управління обіговим капіталом;
- залучення консультантів за відповідними питаннями; - продаж активів;
- пошук додаткових джерел залучення коштів; - отримання додаткового забезпечення;
- назначення представників банку на керівні посади підприємства-позичальника.

Висновок до розділу 3

Аналіз вище згаданих моделей оцінки кредитоспроможності позичальників, які використовують вітчизняні та іноземні банки є досконалістю даних методик. Зарубіжні методики не пристосовані до вітчизняної економіки і не враховують ряд важливих умов, в яких працюють українські підприємства, а саме: особливості в системі бухгалтерського обліку і податковому законодавстві, вплив інфляції на формування показників діяльності підприємства, галузеву приналежність підприємства, специфічність національного ринку та інше. Також граничні значення показників, що запропоновані зарубіжними вченими здебільшого є недосяжними для українських підприємств. Вітчизняні методики більшість базується на розрахунку фінансових показників, які розраховуються на підставі даних фінансової звітності за останній звітний період, в той час як є другорядними є використання якісних характеристик позичальника (ділова репутація, стан фінансової звітності, характеристика бізнесу, аналіз зовнішнього середовища). Для НБУ доцільно було б створити спільну з комерційними банками робочу групу для обговорення нагальних питань системи оцінки кредитоспроможності позичальників. Дії НБУ щодо питання реалізації регулятором політики банківського нагляду згідно рекомендацій міжнародних експертів протягом останнього часу свідчать про високу активність. Перспективою для поліпшення оцінки кредитоспроможності позичальників комерційних банків є розробка та подальше вдосконалення єдиної рейтингової системи. Держава теж повинна сприяти забезпеченню вдосконалення механізму обміну кредитною інформацією для точності рейтингової моделі, об'єктивності та неупередженості кредитних рішень.

Проаналізувавши зарубіжний досвід стосовно оцінки кредитоспроможності інвестиційних проектів, то можна говорити про те, що Україні потрібно врахувати досвід інших країн, але також є багато над чим ще працювати. Інвестиційне кредитування набагато відрізняється від розвинених країн, не лише високими відсотковими ставками та жорсткими умовами

кредитування, а й відставанням впровадження новітніх технологій в сфері кредитування. Отож, використовуючи найкращий світовий досвід, Україна може зробити свої перші кроки на шляху до розвитку інвестиційного кредитування малого та середнього бізнесу в країні.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження теоретичних аспектів та практичних питань, дало змогу сформулювати низку узагальнень, висновків та пропозицій:

1. Аналіз сучасних концепцій оцінки кредитоспроможності позичальника дозволяє зазначити, що оцінка кредитоспроможності – це основа для прийняття рішення банківською установою щодо надання кредиту позичальнику. Виявлено різноманітність визначень кредитоспроможності позичальника та інвестиційної привабливості, складність самої їх оцінки обумовлюють існування низки різних методик аналізу фінансового стану клієнта і його надійності з погляду своєчасного погашення боргу банку.

2. Слід зазначити, що у світовій практиці оцінка кредитоспроможності позичальника здійснюється на основі методів, що об'єднані у дві групи, а саме: класифікаційні моделі та моделі комплексного аналізу. Українські банки, головним чином, використовують класифікаційні моделі оцінки кредитоспроможності позичальника, до яких належать: рейтингові (бальні) системи оцінки та моделі прогнозування банкрутства. Застосування комплексно-рейтингових методик оцінки позичальників базується на наукових підходах і досвіді провідних фінансових інститутів і враховує специфіку економічних відносин в Україні. Аналіз існуючих вітчизняних методик оцінки кредитоспроможності дозволяє виділити ряд їх характерних ознак: по-перше, особливістю сучасних методик українських банків є орієнтація, як правило, на проведення ретроспективного аналізу фінансово-господарської діяльності позичальника. При цьому перспективний фінансовий прогноз відсутній; по-друге, дані фінансової звітності, яка складається відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» чотири рази на рік, характеризують фінансове становище підприємства в ті періоди, які вже залишилися в минулому, і не дають відповіді не тільки про майбутній, а й про сучасний стан кредитоспроможності; по-третє, система нормативних значень

коефіцієнтів, які використовуються при визначенні класу позичальника, не враховують специфічні особливості галузей економіки. В Україні система нормативних середньогалузевих значень коефіцієнтів відсутня; по-четверте, методики вітчизняних банків спрямовані на аналіз фінансових показників (платоспроможність, ліквідність, рентабельність та оборотність) і не завжди враховують нефінансову якісну (кредитна історія позичальника, рівень менеджменту, особиста відповідальність керівника, його репутація) інформацію та її вплив на якість потенційної позики.

3. Фінансовий стан досліджуваного підприємства ДП «Кременецьке лісове господарство» потребує все більш систематичного й точного оцінювання з використанням різних методів аналізу. Інформація про фінансовий стан позичальника надзвичайно важлива як для банку. Інформаційне забезпечення підприємства, тобто його достовірної інформація про дані фінансового стану дасть можливість поставити правильний діагноз якості фінансового менеджменту на підприємстві банківською установою і прийняти обґрунтовані антикризові управлінські рішення. Одним із найважливіших чинників, що перешкоджають високим темпам кредитування та інвестування вітчизняної економіки, є недостатній рівень інформаційної прозорості ринку. Найбільш дієвим способом інформування кредиторів та інвесторів про діяльність підприємств є використання кредитних рейтингів, які в стислій формі дають можливість отримати вичерпну інформацію про надійність позичальника.

4. Рейтинг є оцінкою кредитного ризику, отриманою на основі аналізу ряду показників, що характеризують різні аспекти діяльності позичальника. У світовій практиці відповідно до об'єкта рейтингового оцінювання виокремлюють два типи рейтингів: кредитний рейтинг позичальника в цілому та кредитний рейтинг конкретного боргового інструмента. Кредитний рейтинг позичальника є: інструментом формування сприятливої репутації підприємства в інвестиційному і банківському середовищі; засобом зниження вартості позикового капіталу, оскільки дозволяє мінімізувати витрати щодо розміщення

та обслуговування облігаційних позик; ефективним інструментом публічного інформування споживачів фінансової інформації; засобом доступу до більш дешевих банківських кредитів. Особливої актуальності набуває використання національної рейтингової шкали, що дозволяє адекватно оцінювати кредитоспроможність позичальників, а також проводити їх порівняльну оцінку. Рейтинг кредитоспроможності присвоюється за національною шкалою, але не враховує суверенного ризику країни.

5. Перспективним шляхом удосконалення оцінки кредитоспроможності позичальників комерційних банків є розробка та подальше вдосконалення єдиної рейтингової системи за таким напрямками: вдосконалення інформаційного забезпечення – надання аналітикам банку достатнього обсягу якісної інформації, що відповідає критеріям повноти, достовірності, актуальності, об'єктивності, на основі якої можливо визначити надійність позичальника; розробка та впровадження моделі оцінки кредитоспроможності позичальників, яка базувалася б не тільки на аналізі фінансового стану, але й на оцінці інших факторів, що впливають на розвиток діяльності підприємства; розширення складу показників фінансового аналізу для отримання інформації, яка б характеризувала б усі аспекти діяльності потенційного клієнта; проведення аналізу можливих джерел погашення зобов'язань за кредитом, серед яких можуть бути як внутрішні ресурси підприємства, так і додатково залучені позикові кошти, кошти від ліквідації чи реалізації активів, новий внесок капіталу тощо; активне використання аналізу грошових потоків підприємства, що дає можливість відстежити грошові потоки між позичальником і його дочірніми та посередницькими структурами для недопущення виведення коштів на фінансування конкретних виробничих потреб позичальника через пов'язані з ним структури.

6. Важливою умовою здійснення якісної оцінки кредитоспроможності є аналіз зовнішнього середовища існування підприємства-позичальника та галузевих особливостей його діяльності. Наявність ліквідного забезпечення,

відмінна кредитна історія та стійкий фінансовий стан часто не є безумовною гарантією повернення кредиту. Значна частина кредитів перетворюється на проблемні саме внаслідок впливу зовнішніх факторів та неврахування певних особливостей діяльності підприємств різних галузей економіки, що є причиною недостатньої обізнаності банківського менеджменту щодо потенційних проблем, які можуть виникнути в позичальника.

7. Для оцінки інвестиційної привабливості підприємства використовують дві групи методів: аналіз суб'єкта господарювання на основі оцінки його фінансового стану та комплексний аналіз. При цьому для фінансово-кредитних установ з урахуванням переважно довгострокового характеру їх інвестиційної діяльності більш прийнятним є комплексний підхід щодо аналізу суб'єктів господарювання. Даний метод реалізується в моделі так званого фундаментального аналізу, який складається з трьох етапів: загальноекономічного, або макроекономічного аналізу інвестиційного клімату держави; галузевого аналізу; також аналізу показників досліджуваного підприємства.

8. Зарубіжні методики не є адаптованими до вітчизняної економіки і не враховують ряд важливих умов, в яких працюють українські підприємства, а саме: особливості в системі бухгалтерського обліку і податковому законодавстві, вплив інфляції на формування показників діяльності підприємства, галузеву приналежність підприємства, специфічність національного ринку та інше. Також граничні значення показників, що запропоновані зарубіжними вченими часто є недосяжними для українських підприємств. Вітчизняні методики здебільшого базуються на розрахунку фінансових показників, які розраховуються підставі даних фінансової звітності за останній звітний період, в той час як використання якісних характеристик позичальника (ділова репутація, стан фінансової звітності, характеристика бізнесу, аналіз зовнішнього середовища) є другорядним.

9. Методики оцінки інвестиційної привабливості підприємств, що використовуються в Україні, характеризуються такими ознаками: необхідність значної первинної інформаційної бази на підготовку та обробку даних, які потребують значних витрат часу та фінансових ресурсів; відсутність чітких рекомендацій щодо якісної інтерпретації кількісних оцінок; відсутність орієнтації на корпоративне управління та рівень корпоративного контролю і врахування рівня залучення підприємства до процесу інвестиційного розвитку країни (регіону, галузі) та специфіки його діяльності. Тому оцінку інвестиційної привабливості підприємства банківською установою доцільно здійснювати за таким алгоритмом: оцінка інвестиційної привабливості галузі; аналіз фінансового стану підприємств; матричне позиціонування підприємства; а також порівняльний аналіз та вибір оптимального об'єкта для інвестування з-поміж підприємств, що аналізуються. Головною перевагою даної форми є можливість вільної ідентифікації привабливості підприємств залежно від сектора розташування. Крім того, дані пропозиції можна реалізувати і в оцінках інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання з врахуванням якості інвестиційного середовища території, замінивши галузеві оцінки на територіальні.

10. Кожен банк розробляє власну систему оцінки, виходячи з особливостей кредитної політики, спеціалізації банку, конкретних умов договору, пріоритетів у роботі, місця на ринку, конкурентоспроможності, стану взаємовідносин із клієнтами, рівня економічної та політичної стабільності в державі тощо. Банківська установа, при наявності своїх можливостей повинна брати на себе тільки ті ризики, з якими він може справитися, знати свої можливості і оскільки повністю ризики усунути неможливо. Результатом неякісної та недостовірної оцінки кредитоспроможності позичальників може спричинити необхідність зайвого резервування і вплинути на погіршення кредитного портфеля банку. У кращому випадку це зумовить погіршення фінансового стану банку, у гіршому – до банкрутство.

11. Враховуючи велику кількість підходів і методів визначення банківськими установами оцінки кредитоспроможності та інвестиційної привабливості підприємств, необхідно вдатися до їх порівняльної оцінки, яка на практиці дозволить зробити вірний вибір методичного підходу і сформулювати об'єктивну характеристику підприємства. В сучасних фінансових відносинах при будь-якій кредитній операції повинна існувати збалансованість інтересів між банком та позичальником. Тому банківська установа має як точніше проаналізувати кредитоспроможність контрагента прийняти правильне кредитне рішення щодо надання кредиту позичальнику.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авдющенко А.С. Обґрунтування можливості використання агрегованого показника для оцінки економічного стану підприємства / А.С. Авдющенко // Науковий вісник НГУ №5. – 2010. [Електронний ресурс] – Режим доступу до журналу.: <http://www.nbuuv.gov.ua/>.
2. Актуальні питання організації кредитних відносин в діяльності банківських установ України: науковий збірник / наук. ред. В. Ю. Світлична, Г. Є. Фатєєва. – №100, 2011
3. Асаул А. Систематизация факторов, характеризующих инвестиционную привлекательность регионов./ А. Асаул // Региональна економіка. – 2004. – № 2. – С. 53-62.
4. Бандурин А.В. Финансовая стратегия корпорации / А.В. Бандурин, В.А. Гуржиев, Р.З. Нурғалиев. – М. : АО «Алмаз», 2000. – 89 с.
5. Барановська О.М. Аналіз фінансового стану як інструмент запобігання кризі та виведення підприємства з неї /О.М. Барановська // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2008. – № 12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журналу.: http://www.nbuuv.gov.ua/portal/natural/Vpabia/2008_12/stat/UDK%20334.htm.pdf.
6. Баффетт У. Эссе об инвестициях, корпоративных финансах и управлении компаниями / Уоррен Баффетт ; сост., авт. предисл. Лоренс Каннингем ; пер. с англ. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2005. – 268 с.
7. Белых Л.П. Реструктуризация предприятия: Учебное пособие / Л.П.Белых, М.А.Федотова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 399 с.
8. Берегова, Г.І. Методи аналізу кредитного ризику та побудова моделі оцінки кредитоспроможності позичальника [Текст]/ Г. І. Берегова, Л. М. Лабєцька //Региональна економіка. – 2005. – № 4. – С.113-123.

9. Білик М. Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М.Д. Білик // Фінанси України № 3. – 2005.
10. Бланк И. А. Управление инвестициями предприятия / И. А. Бланк. – Киев : Ника-Центр, Эльга, 2003. – 480 с.
11. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент [Текст]: Учебное пособие / И.А. Бланк. – К.: Эльга Ника-Центр, 2001. – 552 с.
12. Боди З. Принципы инвестиций / З. Боди, А. Кейн, А. Дж. Маркус. – 4-е изд. – М. : Вильямс, 2002. – 982 с.
13. Регулювання ринку праці: регіональні аспекти. К.: НЦ ЗРП, 1997.
14. Брич В. Я., Крамарчук С.П. Управління ризиками у туристичному бізнесі // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: географія, 2010.-№12.– С.24-27.
15. Брич В. Я., Саєнко М. Г. Трудовий потенціал АПК. Тернопіль : Підручники і посібники, 2001. 288 с.
16. Брич В. Я., Шушпанов П. Г. Соціально-економічна структура населення Тернопільської області як чинник зовнішньої трудової міграції. Україна : аспекти праці. 2009. № 1. С. 33-37.
17. Управління проектами. Навч. посібн./ П.П.Микитюк, В.Я.Брич, Т.Л. Желюк та ін..- Тернопіль, Економічна думка, 2017. – 320 с.
18. Економіка праці та соціально-трудова відносини [Текст] : навч.-метод. посіб. / В. Я. Брич, О. П. Дяків, С. А. Надвиничний [та ін.] ; за заг. ред. Є. П. Качана. - Тернопіль : ТДЕУ, 2006. - 373 с.
19. Брич В. Я. Трансформація ринку праці та її вплив на життєвий рівень населення (теорія, методологія, тенденції розвитку) : дис. – ступеня докт. екон. наук: 08.09. 01 «Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика»/ВЯ Брич.–Львів, 2004.–36 с, 2004.
20. Брич В. Я., Гевко Б. Р. (№11) Проблеми застосування сонячної енергії в сфері житлово-комунального господарства //Інноваційна економіка. – 2016. – №. 1-2. – С. 152-157.

- 21.Брич В. Я., Шевченко І. Б. Регіональний ринок праці //Тернопіль: Підручники і посібники. – 2003.
- 22.Брич В.Я., Федірко М.М., Артемчук Т.О. Трансформація організаційної структури енергокомпанії //Економічний аналіз. – 2017. – Т. 27. – №. 3. – С. 166-172.
- 23.Брич В. Я., Борисяк О. В. Інноваційні технології формування персоналу підприємств в умовах оптимізаційного розвитку. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія “Економіка”. 2017. Вип. 2 (50). С. 172-179.
- 24.Брич В. Я., Колодницька О. З. Людські ресурси як чинник забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Інноваційна економіка. № 4. 2015. С.72-76.
- 25.Брич В. Я., Смачило І. І. Соціальна відповідальність вітчизняних підприємств //Технологический аудит и резервы производства. – 2014. – Т. 5. – №. 2. – С. 36-39.
- 26.Брич В.Я. Роль міграції робочої сили у формуванні світового ринку праці [Електронний ресурс] / В.Я . Брич, О.А. Оливко // Проблемы развития внешнеэконо-мических связей и привлечения иностранных инвестиций : региональный аспект. – 2010. – С. 737-739.
- 27.Брюховецька Н.Ю. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства:визначення недоліків деяких існуючих методик [Текст] / Н.Ю.Брюховецька, О.В. Хасанова // Економіка промисловості. – 2009. – №1. – С.110-117.
- 28.Бугель, Ю. Основні шляхи вдосконалення сучасних методів оцінки кредитоспроможності позичальника [Текст] / Ю. Бугель //Банківська справа. – 2007. – № 4. – С.54-60.
- 29.Валинурова Л.С. Инвестирование : учебник для вузов / Л.С. Валинурова, О.Б. Казакова. – М. : Волтерс Клувер, 2010. – 448 с.

30. Вовчак О. Модернізація підходів до оцінки кредитоспроможності позичальників банків [Текст] / О. Вовчак, Н. Меда // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 12. – С. 11-15.
31. Гайдуцький А. П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки / А. П. Гайдуцький // Економіка і прогнозування. – 2004. – № 4. – С. 3-7.
32. Галасюк, В.В. Методика оцінки кредитоспроможності позичальників [Текст] / В.В. Галасюк, В.В. Галасюк // Вісник НБУ. – 2002. – № 2. – С. 39 – 45.
33. Гиляровская Л. Т. Экономический анализ: учебник для вузов / под. ред. Л. Т. Гиляровской. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 247 с.
34. Гідулян А. Актуальні питання поліпшення методики оцінки кредитоспроможності позичальників банками України [Текст] / А. Гідулян // Вісник НБУ. – 2012. – № 1 – С. 50-53. 4. Терещенко О. Нові підходи до оцінки кредитоспроможності позичальників – юридичних осіб [Текст] / О. Терещенко // Вісник Національного банку України. – 2012. – № 1. – С. 26-30.
35. Гідулян, А. Актуальні питання поліпшення методики оцінки кредитоспроможності позичальників банками України [Текст] / А. Гідулян // Вісник НБУ. – 2012. – № 1 – С. 50–53.
36. Грідасов В.М. Вдосконалення системи оцінки інвестиційної привабливості підприємства з точки зору зовнішнього інвестора / В.М. Грідасов, А.І. Кофонова // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – №3(7). – С. 180-184.
37. Гуцал, І. Мотиваційні фактори у забезпеченні ефективності кредитування [Текст] / І. Гуцал // Банківська справа. – 2002. – № 3. – С. 38 – 45.
38. Давидова Г. В. Методика кількісної оцінки ризику банкрутства підприємства / Г. В. Давидова, А. Ю. Беликов // Управління ризиком №3. – 1999.
39. Даниленко В.А. Застосування моделей діагностики банкрутства для оцінки фінансової стійкості промислових підприємств України / А.В. Даниленко // Збірник наукових праць “Науковий вісник Академії муніципального

- управління”, серія “ЕКОНОМІКА” – випуск 7. – 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журналу: http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu/Ekon/2009_7/09dvaeou.pdf.
40. Деревягін, О. Оцінка кредитоспроможності компаній у зарубіжній практиці [Текст] / О. Деревягін // Фінансовий ринок України. – 2011. – № 11.
41. Дудник А. Д. Словник – довідник менеджера по управлінню конкурентоспроможністю / А. Д. Дудник. – К.: КНЕУ, 1999
42. Дутченко О.О. Напрямки вдосконалення оцінки кредитоспроможності позичальника банку [Текст] / О.О. Дутченко // Вісник Сумського національного аграрного університету, серія «Економіка та менеджмент». Випуск 5/1(39). – 2010. – С. 113-120.
43. Іващенко М. В. Економічні наслідки «відкату» як форми рентоорієнтованої поведінки / М. В. Іващенко, І. В. Шкодіна, І. В. Карпова // Бізнес-Інформ. – 2015. – № 1. – С. 15–20 10. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>. – Станом на 01.03.2016. – Назва з екрана.
44. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні / Затверджена постановою Правління НБУ № 368 від 28. 08. 2001 р.
45. Коваленко Н.В. Інвестиційна привабливість підприємств у реаліях глобалізації / Н.В. Коваленко, М.М. Мархайчук, І.А. Фесенко // Науковий вісник НГУ. Економіко-правові умови діяльності підприємств. – 2011. – С. 21-27.
46. Коваленко Н.В. Мультиплікативно-синергетична ефективність інвестування підприємств / Н.В. Коваленко, М.М. Мархайчук // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2012. – Ч. 2, № 1 (172). – С. 244-251.

- 47.Коваленко Н.В. Синергетичні ефекти від інвестиційної діяльності промислового підприємства / Н.В. Коваленко, М.М. Мархайчук // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. 9. Ч. 2. – С. 233-236.
- 48.Коваленко, В. А. Роль банківських формувань у розвитку малого та середнього бізнесу [Текст]/ В. А. Коваленко // Регіональна економіка. – 2002. – № 4. – С. 179 – 186.
- 49.Ковальов, В.А. Про кредитоспроможність позичальника [Текст] / В. А. Ковальов // Гроші та кредит – 2008. – № 1. – С.56-60.
- 50.Ковальов, П.П. Кредитний рейтинг клієнта як один з основних методів оцінки кредитоспроможності позичальника [Текст] / П. П. Ковальов // Формування ринкових відносин в Україні. – 2004. – № 12. – С.37-41.
- 51.Коган, Ю. Регулирование деятельности коммерческих банков в современных условиях [Текст] / Ю. Коган // Культура народов Причерноморья – 2007. – № 97. – С. 55 – 58.
- 52.Козакова, І.І. Про методи оцінки кредитоспроможності позичальника [Текст]/ І. І. Козакова // Гроші та кредит – 2007. – № 6. – С.40-45.
- 53.Коупленд Т. Стоимость компаний: оценка и управление / Т. Коупленд, Т. Коллер, Дж. Муррин. – 3-е изд., перераб. и доп. ; пер. с англ. – М. : ЗАО «Олимп-Бизнес», 2005. – 576 с.
- 54.Коюда О.П. Інвестиційна привабливість підприємства в умовах трансформації економіки: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 / О.П. Коюда; Харк. держ. екон. ун-т. – Х., 2003. – 16 с.
- 55.Кузьменко Д. Теоретичні підходи до визначення кредитоспроможності позичальника: аналіз проблемних питань [Текст] / Д. Кузьменко // Ринок цінних паперів України. – 2010. – № 11-12. – С. 35-40.
- 56.Кулініч Т. В. Інвестиційна привабливість України та можливі шляхи її підвищення у сучасних умовах / Т. В. Кулініч, М. А. Мричко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2013. – № 754. – С. 34-40.

57. Кумурчук, Д.И. Оценка кредитоспособности заемщика, кредитные риски в украинских банках [Текст] / Д.И. Кумурчук // Культура народов Причерноморья. – 2007. – № 97. – С. 65 – 70.
58. Кучер, С.Л. Сучасні методи оцінки кредитоспроможності позичальника / С. Л. Кучер [Текст] // Формування ринкових відносин в Україні. – 2003. – № 2. – С. 17-20.
59. Лаврушин О. И. Банковское дело: учебное пособие / под ред. О. И. Лаврушина. – (8-е изд., стер.). – М.: Кнорус, 2009. – 768 с.
60. Лагутін В. Д. Кредитування: теорія і практика: навч. посіб. / В. Д. Лагутін. – (3-тє вид., перероб. і доп). – К.: Знання, 2002. – 215 с.
61. Ларченко А.П. Оценка бизнеса. Подходы и методы / А.П. Ларченко. – СПб. : PRTeam, 2008. – 59 с.
62. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств: навч. посібник / Л. А. Лахтіонова. – К.: КНЕУ, 2003. – 452 с.
63. Лисенко М.Д. Комплексна оцінка інвестиційної привабливості підприємств як суб'єктів регіональних і галузевих економічних відносин: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 / Лисенко М.Д., Харківський держ. економічний ун-т. – Х., 2003. – 20 с.
64. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій: Наказ Агентства із запобігання банкрутству № 22 від 23 лютого 1998 р. – Режим доступу: <http://pro-u4ot.info/index.php?section=browse&CatID=156&ArtID=426>;
65. Мойсеєнко І. П. Інвестування: навч. посіб. / І. П. Мойсеєнко. – К.: Знання, 2006. – 490 с.
66. Носова О.В. Інвестиційна привабливість підприємства / О.В. Носова // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 1 (2). – С. 120-126.
67. Носова, О.В. Оцінка інвестиційної привабливості України: основні підходи [Текст] // Економіка і прогнозування. – 2003. – № 3. – С. 119 – 137.

- 68.Нужна, І.О. Оцінка кредитоспроможності позичальника банку – конкурентний аналіз [Текст]/ І. О. Нужна //Регіональна економіка. – 2005. – № 2. – С.200-206.
- 69.Овдій Л.І., Некрасова Я.А. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства допомогою статистичних моделей / Л.І. Овдій, Я.А. Некрасова// Вісник Хмельницького національного університету №4. – 2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журналу.: <http://www.nbuu.gov.ua/>.
- 70.Офіційний сайт ДП «Кременецьке лісове господарство Тернопільської області»
- 71.Петраев А.В. Факторы инвестиционной привлекательности. Методика оценки инвестиционной привлекательности региона (отрасли, предприятия) [Електронний ресурс] / А.В. Петраев. – Режим доступу: http://scholar.google.com/scholar_host?q=info:_AnsH32I54wJ:scholar.google.com/&output=viewport&pg=217.
- 72.Погріщук Б. Методологія дослідження інвестиційних процесів в Україні і напрямки розвитку / Б. Погріщук, В. Козловський // Наука молода. – 2007. – № 7. – С. 125-130.
- 73.Поездник А. И. Анализ и внутрибанковский контроль кредитоспособности заемщика: автореферат диссертации на соискание ученой степени канд. экон. Наук: 08.00.12 / А. И. Поездник. – М., 1999. – 223 с.
- 74.Пожуєва Т.О. Сучасні підходи до формування інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання / Т.О. Пожуєва // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. – Вега-Принт, 2010. – Т. 3. – С.45-50.
- 75.Положення Національного Банку України «Про кредитування» № 186 від 7 травня 2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. Назва з домашньої сторінки Інтернету.

76. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями. Затвердженого Постановою правління Національного банку України № 23 від 25.01.2012р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>.
77. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями № 23: від 25. 01. 2012 р. / Верховна Рада України. – (Відділ баз даних нормативно-правової інформації)
78. Полозова, А. Методы оценки кредитоспособности заемщика [Текст]/ А. Полозова // Финансовый бизнес. – 2006. – № 3. – С.22-28.
79. Пономаренко Т.В. Методология стратегической оценки конкурентоспособности горных компаний : монография // Т.В. Пономаренко. – СПб. : Изд-во Политехн. ун- та, 2011. – 225 с.
80. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник / Л. О. Примостка. – (2-ге вид., доп. і перероб.). – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с.
81. Прохорова Ю. В. Анализ современных методов и моделей диагностики кризисных состояний предприятий машиностроения / Ю. В. Прохорова // Бизнес-Информ № 2. – 2008. – С. 52–57.
82. Річна інформація, опис бізнесу ДП «Кременецьке лісове господарство» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://smida.gov.ua/db/participant/00424444>
83. Соколова А.Є. До питання про визначення сутності та критеріальних елементів кредитоспроможності позичальників [Текст] / А. Соколова, О. Золотарьова // Економіка. Фінанси. Право. – 2012. – № 5. – С. 14-20.
84. Табачук, Г.П. Механізм забезпечення кредитоспроможності підприємницьких структур [Текст] / Г.П. Табачук // Фінанси України. – 2006. – № 5. – С. 36 – 45.

85. Терещенко О. О . Дискримінантна модель інтегральної оцінки фінансового стану підприємства / О. О. Терещенко // Економіка України №8. – 2003. – С. 38-44.
86. Управління інвестиціями на підприємстві [Текст]: навчальний підручник / Г.В. Козаченко, О.М. Антіпов, О.М. Ляшенко [і др.]. – К.: Лібра, 2004. – 372 с.
87. Федоренко В. Г. Страховий та інвестиційний менеджмент: підручник / під керівн. і наук. ред. В. Г. Федоренка, В. Б. Захожая, Чувардинський та ін. – К.: МАУП, 2002. – 344 с.
88. Финансовое состояние как фактор кредитоспособности предприятия: Вестник Московского университета / Хрестинин В. В. – Экономика, 2006. – №6. – 50 с. .
89. Фучеджи В. І. Характеристика методів та моделей діагностики кризового стану підприємства / В.І. Фучеджи [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua>
90. Хелферт Э. Техника финансового анализа: Аудит. / Пер. с англ. под ред. Л. П. Белых. – М.: ЮНИТИ, 1996
91. Хоменко И. Тестирование моделей прогнозирования вероятности банкротства транснациональных компаний в преддверии мирового финансового кризиса (на примере GENERAL MOTORS) / И. Хоменко // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://kibit.edu.ua/files/testing-models.pdf>.
92. Шкодін І. В. Інституційні проблеми функціонування фондового ринку України / І. В. Шкодін // Збірник наукових статей «Вісник Університету банківської справи НБУ». – 2014. – № 1(19). – С. 52-58.
93. Школьник, І.О. Проблемні аспекти оцінки кредитоспроможності позичальника [Текст]/ І. О. Школьник, О. М. Макаренко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Т. 19. – С.201-208.

94. Юхимчук С.В., Супрун С.Д. Матрична модель оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств / Юхимчук С.В., Супрун С.Д. // Фінанси України. – 2003. – №1. – С. 3-12.

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив	Код	2015	2016	2017
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	263	263	427
первісна вартість	1001	284	284	450
накопичена амортизація	1002	21	21	23
Незавершені капітальні інвестиції	1005	93	252	349
Основні засоби	1010	3812	5261	6003
первісна вартість	1011	8116	10033	11635
знос	1012	4304	4772	5632
Інвестиційна нерухомість	1015	-		-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016			
знос інвестиційної нерухомості	1017			
Довгострокові біологічні активи	1020	-		-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021			
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022			
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030			
інші фінансові інвестиції	1035			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040			
Відстрочені податкові активи	1045			
Інші необоротні активи	1090			
Усього за розділом I	1095	4168	5776	6779
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	1341	1668	3286
у тому числі: Виробничі запаси	1101	480	724	602
Незавершене виробництво	1102	614	446	1608
Готова продукція	1103	247	498	1076
Товари	1104			
Поточні біологічні активи	1110			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи послуги	1125	738	193	158
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130			
з бюджетом	1135	440	974	473
у тому числі з податку на прибуток	1136			1

Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	35	129	145
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165	97	33	116
у тому числі: Готівка	1166			
Рахунки в банках	1167	97	33	116
Витрати майбутніх періодів	1170			
Інші оборотні активи	1190	62	126	232
Усього за розділом II	1195	2713	3123	4410
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200			
БАЛАНС	1300	6881	8899	11189

Пасив	Код	2015	2016	2017
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2685	2685	2685
Капітал у дооцінках	1405			
Додатковий капітал	1410	256	1515	1615
Резервний капітал	1415			
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420			
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	2941	4200	4300
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500			
Довгострокові кредити банків	1510			
Інші довгострокові зобов'язання	1515			
Довгострокові забезпечення	1520			
Цільове фінансування	1525			
Усього за розділом II	1595	-	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600			
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610			
товари, роботи, послуги	1615	1723	1024	1418
розрахунками з бюджетом	1620	603	667	478
у тому числі з податку на прибуток	1621	91	258	
розрахунками зі страхування	1625	251	2	204
розрахунками з оплати праці	1630	523	726	1078
одержаними авансами	1635	743	436	1010

Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645			
Поточні забезпечення	1660	95	1682	2680
Доходи майбутніх періодів	1665		160	
Інші поточні зобов'язання	1690	2	2	21
Усього за розділом III	1695	3940	4699	6889
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами	1700			
БАЛАНС	1900	6881	6881	11189

Додаток Б

Звіт по фінансові результати

Стаття	Код рядка	2015	2016	2017
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	20491	31668	32798
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-12840	-18171	-20061
Валовий:	2090			
прибуток		7651	13497	12737
збиток	2095	(-)	(-)	(-)
Інші операційні доходи	2120	1865	1771	442
Доход від первісного визнання біологічних активів та	2122			
Адміністративні витрати	2130	-2124	-3777	-3998
Витрати на збут	2150	-5131	-6794	-6500
Інші операційні витрати	2180	-2224	-2876	-1915
Витрат від первісного визнання біологічних активів та	2182			
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток	2190	37	1821	766
збиток	2195	(-)	()	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-		
Інші фінансові доходи	2220	-		1
Інші доходи	2240	164	71	239
Фінансові витрати	2250	-35	(-)	()
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)	()
Інші витрати	2270	-14	(-)	()
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	152	1892	1006
збиток	2295	(-)	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на	2300	-95	325	185
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після	2305			
Чистий фінансовий результат:	2350	57	1567	821
Прибуток:				
Збиток	2355	(-)	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД				
Найменування показника	Код рядка	2015	2016	2017
1	2	3	4	5
Дооцінка (уцінка) необоротних	2400			
Дооцінка (уцінка) фінансових	2405			
Накопичені курсові різниці	2410			
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних	2415			
ІНШИЙ СУКУПНИЙ дохід	2445			
Інший сукупний дохід до	2450	-	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455			
Інший сукупний дохід після	2460	-	-	-
Сукупний дохід (сума рядів 2350,2355,2460)	2465	57	1567	821

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Найменування показника	Код	2015	2016	2017
1	2	3	4	5
Матеріальні затрати	2500	5027	10030	8984
Витрати на оплату праці	2505	7093	11204	14259
Відрахування на соціальні заходи	2510	2523	3142	3065
Амосгизація	2515	372	468	860
Інші операційні витрати	2520	4542	6406	5960
Разом	2550	19557	31250	33128

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код	2015	2016	2017
1	2	3	4	
Середньорічна кількість простих	2600			
Скороонована середньорічна кількість простих акцій	2605			
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610			
Гкоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615			
Дивіденти на одну просту акцію	2650			